

Tuija Anttila, Marjo Auvinen, Aino Lindén

HUOLTAJIEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTAAN MARIAN TARHA OY:SSÄ

Opinnäytetyö
Sosionomi AMK

2018

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Tuija Anttila, Marjo Auvinen, Aino Lindén	Sosionomi (AMK)	Maaliskuu 2018
Opinnäytetyön nimi Huoltajien kokemuksia osallisuudesta Marian Tarha OY:SSÄ		49 sivua 4 liitesivua
Toimeksiantaja Marian Tarha Oy		
Ohjaaja Tuomo Paakkonen		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa kokempohjaista tietoa huoltajien näkökulmasta osallisuudesta Marian Tarha Oy:n toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tavoitteena oli myös saada huoltajilta konkreettisia ideoita osallisuuden kehittämiseksi. Osallisuus on tärkeää huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön välisessä kasvatusyhteistyössä. Huoltajien osallisuutta painotetaan vahvasti uudessa varhaiskasvatuslaissa.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin määrällistä tutkimusta, jota laadulliset kysymykset täydensivät. Aineisto kerättiin Webropol -kyselylomakkeen avulla ja analysoitiin strukturoitujen kysymysten osalta tilastollisia menetelmiä hyödyntäen, ja avointen kysymysten osalta teoriasidonnaisen sisällönanalyysin kautta.</p> <p>Vastausten perusteella voidaan päätellä, että lasten huoltajat kokevat oman osallisuutensa tärkeänä ja pääsääntöisesti riittävänä Marian Tarha Oy:ssä. Huoltajilla on monipuoliset mahdollisuudet osallistua toimintaan sekä sen suunnitteluun ja arviointiin. Mahdollisuuksien monipuolisuudesta huolimatta huoltajat kokevat mieluisimmiksi osallisuuden keinoiksi perinteiset tavat. Näihin kuuluvat VASU-keskustelut, vanhempainillat ja keskustelut lapsen tuonti- ja hakutilanteissa.</p> <p>Tutkimus tuotti tietoa varhaiskasvatushenkilökunnalle siitä, miten huoltajat kokevat osallisuutensa. Tulosten pohjalta Marian Tarha Oy:n henkilökunnalla on mahdollisuus kehittää toimintaansa kohti huoltajien laajempaa osallisuutta. Yhteiskunnallisella tasolla opinnäytetyö haastaa varhaiskasvatushenkilöstöä pohtimaan huoltajien osallisuuden toteutumista ja sen tukemista.</p>		
Asiasanat huoltajan osallisuus, kasvatusyhteistyö, varhaiskasvatus		

Author (authors)	Degree	Time
Tuija Anttila, Marjo Auvinen, Aino Lindén	Bachelor of Social Services	March 2018
Thesis title		49 pages
Guardians experiences of their participation in Marian Tarha Oy		4 pages of appendices
Commissioned by		
Marian Tarha Oy		
Supervisor		
Tuomo Paakkonen		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to produce experience-based information from guardians' perspectives on their participation in the planning, implementation and evaluation of Marian Tarha Oy's activities. The aim was also to get concrete ideas from the guardians for the development of participation. Participation is important in the cooperation between guardians and the early childhood educators. Guardians' participation is highly emphasized in the early childhood education law.</p> <p>The research method of this thesis was quantitative which was completed with qualitative questions. The data was collected using a Webropol questionnaire, and the analysis was carried out using quantitative techniques for the structured section and a theoretical content analysis for the open questions.</p> <p>From the data, it can be concluded that guardians regard their own participation as important and generally adequate at Marian Tarha Oy. Guardians have versatile possibilities to participate in the activities along with its planning and evaluation. Regardless of the versatility of the possibilities, guardians find the traditional ways as the most means to participate. These include VASU-conversations, parental meetings and conversations when the parents bring and search for their child.</p> <p>The study produced information for the early childhood educators on how guardians experience their own participation. Based on the results, the staff of Marian Tarha Oy could still improve their operations and involve wider guardian participation. At the societal level, this thesis challenges the staff in early childhood education to consider the implementation of participation and to support it.</p>		
Keywords		
participation of guardian, educational cooperation, early childhood education (and care)		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS.....	7
2.1	Varhaiskasvatuksen historia	8
2.2	Varhaiskasvatuksen järjestäminen nykyisin.....	9
2.2.1	Varhaiskasvatustilanne	11
2.2.2	Varhaiskasvatussuunnitelma	11
2.2.3	Varhaiskasvatuksen laatu	13
2.3	Kasvatustyö	14
3	MARIAN TARHA OY	15
3.1	Vanhempainseuran	16
3.2	Laatutyöryhmä	17
4	OSALLISUUDEN MONIMUOTOISUUS	17
4.1	Osallisuus ja osallistuminen.....	17
4.2	Osallistuminen	19
4.3	Lasten osallisuus	20
4.4	Huoltajien osallisuus	21
4.4.1	Huoltajan osallisuus suunnittelussa	21
4.4.2	Huoltajan osallisuus toiminnassa.....	22
4.4.3	Huoltajan osallisuus arvioinnissa	22
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	23
5.1	Tutkimustehtävän rajaus.....	23
5.2	Tutkimuskysymykset.....	24
5.3	Tutkimusmenetelmät	24
5.4	Aineiston keruu	25
5.5	Aineiston analysointi	27
5.6	Eettisyys	28
5.7	Luotettavuus	29

6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
6.1	Huoltajien kokemuksia osallisuudestaan suunnittelussa	30
6.2	Huoltajien kokemuksia osallisuudestaan toteutuksessa	31
6.3	Huoltajien kokemuksia osallisuudestaan arvioinnissa	33
6.4	Koetut osallisuuden esteet.....	34
6.5	Osallisuuden kehittämisideat	34
6.6	Toimenpide-ehdotukset tilaajalle	35
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8	POHDINTA	41
	LÄHTEET.....	45
	KUVALUETTELO	50

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn kysymykset

Liite 2. Saateteksti

Liite 3. Kiitossivun teksti

Liite 4. Toimintaan osallistumisen keinot

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö liittyy varhaiskasvatukseen, jossa on tapahtunut yhteiskunnallisesti ajankohtaisia muutoksia. Uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015 ja opetushallitus määräsi uusista varhaiskasvatuksen perusteista 18.10.2016. Perusteiden mukaisesti laadittavat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2017 alkaen. (Opetushallitus 2017c.) Aiemmassa päivähoitolaissa ei varsinaisesti ollut osallisuutta ja vaikuttamista koskevia säännöksiä. Nyt uuteen varhaiskasvatuslakiin on lisätty yleissäännös osallisuudesta ja vaikuttamisesta. (Opetushallitus 2017a.) Tämä on herättänyt varhaiskasvatuksen kentällä keskustelua ja vaatinut henkilöstöltä uusien käytäntöjen käyttöönottoa, esimerkiksi uusien lomakkeiden myötä.

Kaikki kolme opinnäytetyöntekijää ovat työskennelleet lasten tai nuorten sekä heidän perheidensä parissa hieman eri sektoreilla. Kaksi suorittaa sosionomi AMK-tutkinnon ohessa lastentarhanopettajan pätevyyden, joten opinnäytetyön aihealueeksi valikoitui hyvin luontevasti varhaiskasvatus. Työelämäkumppaniksi ryhtyi haminalainen yksityinen päiväkotimarian Tarha Oy, jossa yksi opinnäytetyön tekijöistä työskentelee. Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle hyvissä ajoin talvella 2016, kun työelämäkumppanilta kysyttiin, millaiselle opinnäytetyölle heillä olisi tarvetta. Henkilöstöltä nousi ajatus selvittää, miten he voisivat parhaiten vastata huoltajien osallisuuden tukemiseen. Sosionomiopintojen aikana on opittu, että asiakaspalautteen kysyminen sekä palvelun jatkuva arviointi ja kehittäminen ovat tärkeitä. Lisäksi on omaksuttu ajatus siitä, että useimmiten asiakas on paras oman elämänsä asiantuntija ja työtä kannattaa tehdä hänen kanssaan yhdessä, joten opinnäytetyön aihe oli tämänkin näkökulman vuoksi hyvä.

Uuteen varhaiskasvatuslakiin on kirjattu osallisuudesta ja vaikuttamisesta sekä lapsen että huoltajien kannalta. Lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tilaajan ajatuksen ja tämän lakiuudistuksen myötä opinnäytetyön nimeksi ja tarkoitukseksi valikoitui selvittää huoltajien kokemuksia osallisuudestaan Marian Tarha Oy:ssä. Tarkoituksena oli myös saada huoltajilta konkreettisia ideoita osallisuuden kehittämiseksi.

Tämän opinnäytetyöraportin alussa selvitetään monipuolisesti varhaiskasvatuksen käsitettä. Teoriaosuudessa kerrotaan myös toimeksiantajasta eli Marian Tarha Oy -yrityksestä sekä sen toiminnassa olevista vanhempaintoimikunnasta ja laatutyöryhmästä. Osallisuuden monimuotoisuutta avataan ja huoltajien osallisuutta kuvataan teorian tietoon pohjautuen niin toiminnan suunnittelun, toteutuksen kuin arvioinninkin näkökulmista. Tuloksissa käsitellään näiden kolmen osallisuuden vaiheen lisäksi myös huoltajien kokemat osallisuuden esteet ja kehitysideat.

Osallisuus on nyt varhaiskasvatuksessa huomiota herättävä aihe ja osallisuutta käsitteleviä opinnäytetyötutkimuksia löytyy useampia lähivuosilta. Huoltajien tai vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa ovat tutkineet esimerkiksi Kiiski & Hallinkoski (2017), Jokitalo & Kotti (2016) ja Langhed (2016). Tutkimuksia osallisuudesta on kuitenkin vaikea vertailla keskenään, sillä jokainen varhaiskasvatusyksikkö on erilainen ja sen huoltajat sekä työntekijät sitoutuvat osallisuuteen eri tavoin. Ulkomaisia tutkimuksia huoltajien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa oli haastavaa löytää ja tämä näkyi myös muissa kotimaisissa tutkimuksissa. Vastaavan kaltaista tutkimusta Marian Tarha Oy:ssä ei ole aiemmin tehty.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa pedagogiikalla on erityinen painotus. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia ja tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, kuten esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintana. Oikeus maksulliseen varhaiskasvatukseen on jokaisella alle kouluikäisellä. (Opetushallitus 2017b). Lasten päivähoitosta annettu laki (36/1973) muuttui varhaiskasvatuslaiksi 1.8.2015 (580/2015) ja varhaiskasvatus korvaa nykyisin käsitteen päivähoito. Toistaiseksi kuitenkin sovelletaan sellaisia päivähoitoa koskevia säädöksiä, joissa viitataan sosiaalihuoltoon tai -palveluihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

2.1 Varhaiskasvatuksen historia

Päivähoidon juuret juontavat aina 1800 luvun alkupuolelle asti, jolloin on ensimmäiset organisoidut hoitopaikat perustettu Saksassa. Toimintaa kutsuttiin seimitoiminnaksi ja seimiä perustettiin auttamaan kodin ulkopuolella työssä käyviä naisia. Suomeen seimityyppinen päivähoitopaikka tuli vuonna 1861, jolloin rouvasväenyhdistys perusti sen Helsinkiin. Samoihin aikoihin Englannissa syntyi ensimmäinen kokonaisvaltaisempi lasten hoito- ja kasvatusohjelma ja vuonna 1809 Skotlannissa käynnistyi ensimmäinen kasvatusorientoitunut pikkulasten koulu. Nämä pikkulastenkoulut ovat lastentarhojen edeltäjiä. (Välimäki 1999, 76–81.)

Saksalaisen Friedrich Fröbelin katsotaan antaneen kansainvälisesti uuden suunnan pikkulapsipedagogiikalle, sillä hän loi systemaattisen teorian ja organisoivat sen käytännön toiminnaksi varhaislapsuudelle. Hän on myös pienten lasten hoito- ja kasvatusjärjestelmän, lastentarhan, luoja. Ensimmäinen lastentarha on perustettu Fröbelin toimesta Saksaan vuonna 1840. Fröbelin kehittämä lastentarha muodostui niin kiinnostavaksi, että se levisi voimakkaasti koko Eurooppaan. Ensimmäinen suomalainen lastentarha perustettiin vuonna 1861, Uno Cygnaeus toimesta Tammisaareen. (Välimäki 1999, 81–94.) Nykyaikainen fröbeliläiseen ajatukseen pohjautuva lastentarhatyö alkoi Suomessa varsinaisesti vuonna 1888, kun Hanna Rothman perusti yksityisen kansanlastentarhan Helsinkiin. Rothmanin aloittama lastentarhatoiminta laajeni pikkuhiljaa koko maahan, samalla toimintamuodot vakiintuivat ja monipuolistuivat. (Hänninen & Valli 1986, 59.)

Suomalaisen varhaiskasvatusjärjestelmän kehitys nykyiseen muotoonsa on siis pitkä prosessi. Sen juuret ulottuvat aina teollistumisen ja kansakoulujärjestelmän synnyn vaiheisiin. Varhaiskasvatusjärjestelmän muotoutumiseen ovat vaikuttaneet erilaiset yhteiskunnalliset ja ideologiset muutokset. Päivähoitojärjestelmä alkoi rakentua sotien jälkeen, jolloin naiset lähtivät töihin kodin ulkopuolelle ja tarvitsivat lapsille hoitopaikkaa. Nykyiseen muotoonsa järjestelmän luominen alkoi vasta lasten päivähoidosta annetun lain tultua voimaan vuonna 1973. Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana on kunnallisten palvelujen rinnalle rakentunut myös yksityisten ja erikoistuneiden päivähoitopalvelujen markkinat. (Alila ym. 2014, 8–9.)

2.2 Varhaiskasvatuksen järjestäminen nykyisin

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet. Ne perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatuslakiin ja päivähoidosta annettuun asetukseen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Lisäksi sovelletaan esimerkiksi säännöksiä sosiaalihuollosta sekä hallintolakia ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää varhaiskasvatuksen itse tai hankkia palveluja julkiselta tai yksityiseltä varhaiskasvatuspalvelun tuottajalta. (Opintopolku 2016.) Varhaiskasvatuslain 15 §:n (19.1.1973/36) mukaan tässäkin opinnäytetyössä esiintyvällä yksityisellä lasten päivähoidolla tai varhaiskasvatuksella tarkoitetaan sellaista lasten päivähoitoa, jonka yksityinen henkilö, yhteisö, säätiö tai julkisyhteisön perustama liikeyritys tuottaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla. Yksityistä päivähoitoa säätelee muiden lakien ohella laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011). Laki sisältää muun muassa yksityisten päivähoidon tuottamista, toimintaedellytyksiä, palvelujen laatua, ilmoitusmenettelyä, valvontaa ja yksityisten palvelujen antajien rekisteriä koskevia säännöksiä. (Alila ym. 2014, 36.)

Hankittaessa varhaiskasvatuspalveluja muualta kuin kunnalliselta toimijalta on varmistuttava siitä, että palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään kunnalliseltakin toiminnalta. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään varhaiskasvatuksen säädösten sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Yksityisen palvelun järjestäjän neuvonnasta, ohjauksesta ja valvonnasta vastaavat kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija, aluehallintovirasto sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Käytettävissä tulee olla myös varhaiskasvatuksessa esiintyvää tarvetta vastaavasti erityislastentarhanopettajan palveluja. (Opintopolku 2016.)

Yksityinen hoito täydentää kunnallista tarjontaa ja vähentää kunnallisten palvelujen kysyntää. Kuntalisä on lisännyt muun muassa yksityisen perhepäivähoidon kysyntää ja vähentänyt kuntapuolella investointitarvetta, koska lisääntynyt yksityinen palvelutuotanto on vastannut lisähoitopaikkojen tarpeeseen. (Lehtinen & Selkee 2016, 16.) Marian Tarha Oy:ssä päivähoitomaksu koostuu yksityisen hoidon kuntalisän perus- ja lisäosasta sekä huoltajien maksamasta

hoitomaksusta. Päivähoitomaksut Marian Tarha Oy:ssä määräytyvät Haminan kaupungin tekemän kuntalisäpäättöksen mukaisesti. (Marian Tarha Oy s.a.)

Huoltajat itse päättävät osallistuuko heidän lapsensa varhaiskasvatukseen. Koulun aloitusta edeltää esiopetus, joka on toiminnallisesti varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2017b). Noin 15 prosenttia suomalaisista varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista hoidetaan tällä hetkellä yksityisissä päiväkodeissa (Laine 2017). Vuonna 2016 antamassaan haastattelussa yksityisen päiväkotiketju Touhulan tuolloinen toimitusjohtaja Jari Mäki-Runsas arvioi kuitenkin hurjaa nousua ja ennusti, että vuonna 2030 luku voi olla jopa puolet (Talouselämä 2016). Perinteisesti yksityisen sektorin palveluntarjoajat kunnissa ovat olleet esimerkiksi yhdistyspohjaiset steiner- ja montessori-päiväkodit (Laine 2017). Suuri osa yksityisistä päiväkodeista toteuttaa jotain teemaa, kuten liikuntaa, musiikkia, tiedettä tai luontoa (Talouselämä 2016).

Yrityspohjaiset päiväkodit ovat monessa kunnassa lisääntyneet, mutta on kuntia, joissa niitä ei ole vielä ollenkaan. Useat kunnat kokevat yksityisten päiväkotien monipuolistavan varhaiskasvatustarjontaa, kun huoltajien valinnanvara lisääntyy niiden myötä. Kriitikot puolestaan pelkäävät, että varhaiskasvatuksen yksityistäminen voisi saattaa lapsia ja perheitä eriarvoiseen asemaan. (Laine 2017.) Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksetkin puhuttavat. On mahdollista, että uudistus voi vaikeuttaa lasten ja nuorten palveluiden järjestämistä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä kulttuuri- ja nuorisopalveluiden jäädessä kuntaan ja sote-palveluiden siirtyessä maakunnalle. (Nieminen 2017.)

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö asettivat neljä selvityshenkilöä kartoittamaan sivistys- ja sote-palveluiden yhdyspintoja sekä verkostojohtamisen malleja, joilla varmistetaan palvelujen toimivuus lasten ja perheiden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla vuoden 2019 alusta lähtien. Tämä selvitystyö on osa lapsi- ja perhepalvelujen eli Lapen muutosohjelmaa. (STM 2017.) Selvityshenkilöiltä odotettiin selvitystä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhdyspinnoista tulevassa uudessa toimintaympäristössä, sekä ehdotuksia toimenpiteiksi, joilla tulevassa toimintaympäristössä taataan LNP-palvelukokonaisuuden lapsi- ja perhelähtöisyys sekä myös ehdotuksia kokonaisuuden erilaisiksi verkostojohtamisen malleiksi (Kalmari 2018). Selvityshenkilöiden 7.2.2018 julkaisemassa loppuraportissa todetaan selkeästi,

että palvelujen yhteensovittamiseksi tarvitaan toimivia yhteistyömalleja ja palvelujen järjestäjien, kunnan ja maakunnan sitoutumista yhteistyöhön (Heinonen ym. 2018, 63). Raportissa tuotiin esille kattavasti selvityksen kohteena olevia lukuisia yhdyspintoja niiden erilaisine haasteineen sekä ehdotuksia ohjauksesta ja toimintakulttuurin uudistamisesta, joilla lapsi- ja perhelähtöisyys palveluissa varmistetaan uudessa toimintaympäristössä (Heinonen ym. 2018, 3-8).

2.2.1 Varhaiskasvatustilanne

Uusi varhaiskasvatustilanne tuli siis voimaan 2015. Laissa määritellään Opetushallitus varhaiskasvatusta ohjaavaksi asiantuntijavirastoksi (Opetusalan ammattijärjestö 2017) ja sitä sovelletaan kunnan, kuntayhtymän sekä muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen kaikissa sen muodoissa. Laissa on säädetty varhaiskasvatuksen tavoitteista, jonka mukaan jokaiselle päiväkodissa varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. (Opetushallitus 2017b).

2.2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Opetushallitus määräsi uusista varhaiskasvatuksen perusteista 18.10.2016 (Opetushallitus 2017c). Varhaiskasvatussuunnitelma koostuu kolmesta tasosta (kuva 1). Se muodostuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittavat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2017 alkaen (Opetushallitus 2017c). Myös Marian Tarha Oy:n henkilöstö perehtyi valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä paikalliseen Haminan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan ja alkoi lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeeskustelut pidettyään työstämään omia ryhmäkohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia (Vapalahti 2017).

Kuva 1. Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot (Opetushallitus 2017)

Lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Myös lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatustilaki 7 b §.) Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai henkilöt, joille lapsen huolto on uskottu (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361 § 3).

Päiväkodissa ja perhepäivähoidossa laaditaan jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä hänen huoltajansa tai huoltajiansa kanssa (Opetushallitus 2017b; Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 8). Suunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on lastentarhanopettajan kelpoisuus. Varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tarpeet, vahvuudet, mielenkiinnonkohteet sekä yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös tarpeen mukaan lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Ennen kerran vuodessa pidettävät keskustelut olivat suositus, mutta nykyisin se on lakiin kirjattu. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 8.)

2.2.3 Varhaiskasvatuksen laatu

Laadun kehittäminen on jatkuva prosessi. Vaikka laatua on tutkittu varhaiskasvatuksessa monipuolisesti, on lapsi- ja perhenäkökulma jäänyt vähemmälle huomiolle. Tutkimustieto osoittaa, että varhaiskasvatuksen hyvä laatu on merkittävä tekijä lapsen kehityksen tukemisessa. Laatua voidaan tarkastella eri näkökulmista. Tutkimalla niin lasten, henkilöstön, huoltajien kuin asiantuntijoidenkin näkemyksiä saadaan toisiaan täydentävä kokonaisuus laadun arvioimiseksi. Laadun keskeisiä elementtejä varhaiskasvatuksessa ovat asiakaslähteisyyys, henkilöstön ammatillinen osaaminen, hyvin toimiva työyhteisö sekä johdon sitoutuminen. (Kronqvist & Jokimies 2008, 10-15.)

Lasten kokemukset esimerkiksi vuorovaikutuksesta henkilöstön ja toisten lasten kanssa sekä lapsen tunne päiväkodissa viihtymisestä heijastavat palvelujen laatua lasten näkökulmasta. Osaava ja riittävä henkilöstö on olennainen voimavara varhaiskasvatuksessa. Asiantuntijanäkökulmasta tärkeää on luoda selkeä rakenne, jotta tutkimuksellista tietoa saadaan hyödynnettyä käytäntöön. Tutkimuskentällä tulisi tukea verkostojen kytkeytymistä toisiinsa, kehittää tieteellistä jatkokoulutusta ja käynnistää varhaiskasvatuksen tutkimusohjelmia. Huoltajien osallisuus on merkittävä osa varhaiskasvatuksen laadun edistäjänä. On todettu, että huoltajien osallisuudella voidaan ennaltaehkäistä mahdollisia myöhempiä ongelmia, helpottaa syrjäytymisuhan alla olevien lasten integroitumista varhaiskasvatukseen ja tukea lasta koulunkäynnin alkaessa. Huoltajien mielipiteiden kuuntelu on osa laadukasta varhaiskasvatusta. Tutkimuksissa on todettu, että huoltajat korostavat laatua arvioidessaan lastensa hoidon joustavuutta ja turvallisuutta. Lisäksi huoltajat kokevat tärkeinä henkilökunnan ammattitaidon ja varhaiskasvatuksen puitteet. (Kronqvist & Jokimies 2008, 10-15.)

Varhaiskasvatuslain mukaan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadun viitekehiksenä ja arviointi pohjaa siihen. Hyvä arviointi on suunnittelua kehittävää ja siinä on selkeät tavoitteet sekä kriteerit. Palaute tehdään näkyväksi joko kuvaillen tai asteikolla ilmaisten. Palautteen tulee olla ymmärrettävää ja se tulee antaa kannustaen ja rohkaisten. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida

antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin, niin, että keskeiset tulokset julkistetaan. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa toimii Kansallinen koulutuksen arviointikeskus eli Karvi. Toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisella sekä järjestäjä-, yksikkö- että yksilötasolla. Yksikkötason toteuttamisen suunnitelmalliseen ja säännölliseen arviointiin osallistuvat varhaiskasvatusyksikön henkilöstö, lasten huoltajat ja lapset. Myös henkilöstön suunnitelmallinen itsearviointi on olennaista varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. (Ukkonen-Mikkola 2017.)

Karvi on itsenäinen koulutuksen arviointivirasto, joka toimii Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Karvin arviointisuunnitelmassa on kaksi varhaiskasvatuksen arvioinnin hanketta vuosille 2016–2019. Ensimmäinen liittyy Varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen ja toimeenpanoon liittyvien prosessien ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointiin kansallisella sekä paikallisella tasolla. Toisessa hankkeessa Karvi laatii varhaiskasvatuksen pitkän aikavälin arviointisuunnitelman ja laadunarvioinnin mallin, pitäen sisällään esimerkiksi pedagogisten käytäntöjen ja pedagogisen johtajuuden arviointimallit. Arviointikeskus kehittää myös arvioinnin malleja ja käytänteitä sekä tukee järjestäjiä niiden käyttämiseksi. Lisäksi hankkeessa luodaan varhaiskasvatukselle oma auditointijärjestelmä. Suomessa ei ole aiemmin tehty kansallista varhaiskasvatuksen arviointia ja siihen liittyvää laadun jäsenystä, vaan varhaiskasvatuksen arviointi on toteutettu paikallisella tasolla kunkin järjestäjän omien intressien mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanoon ja paikallisten suunnitelmien laatimiseen, toimeenpanoon ja sisältöihin liittyvien prosessien arviointi toteutettiin syksyllä 2017 ja paikallisten suunnitelmien toteutumisen arviointi tehdään syksyllä 2018. (Repo 2017.)

2.3 Kasvatusyhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Kasvatusyhteistyöhön kuuluu luottamuksen rakentamista, tasa-arvoista vuorovaikutusta ja keskinäistä kunnioitusta. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 16.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö keskustelee kasvatustyöhön liittyvistä arvoista ja tavoitteista yhdessä lasten huoltajien kanssa. Vuorovaikutuksellisen yhteistyön toteutuminen edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyössä tulee huomioida erilaisten perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Tarvittaessa keskusteluihin osallistuu myös tulkki molempien puolisen ymmärryksen varmistamiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 16.)

Lapsen päivittäiset kuulumiset jaetaan lapsen huoltajien kanssa. Huoltajien sekä henkilöstön havainnot lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 16.) Huoltajien ja henkilöstön toimivan vuorovaikutussuhteen kautta voidaan yhdistää lapselle tärkeän kahden tahon tieto ja kokemus lapsen parhaaksi. Huoltajat haluavat kuulla työntekijöiltä päivän tapahtumista sekä erityisesti sen, miten kasvattaja näkee juuri hänen lapsensa. Huoltajien luottamus varhaiskasvatukseen syntyy ja rakentuu näistä jaetuista tarinoista, joissa heidän lapsensa on keskiössä. Päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut lapsesta mahdollistavat luottamusta ja kasvatusyhteistyötä syventävän suhteen. (Kaskela & Krongvist 2007, 22–23.)

Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen kasvatusyhteistyö on toimimista yhdessä lapsen hyväksi. Yhteisöllisyys päiväkodin ja kotien välillä toteutuu usein monenlaisten tapahtumien ja arjen kohtaamisten kautta. On tärkeää, että myös huoltajat kokisivat varhaiskasvatusyksikön paikaksi, johon he ovat tervetulleita. (Kaskela & Krongvist 2007, 25.) Yhteisöllisyys lisääkin yhteisön jäsenten sosiaalisen kuuluvuuden tunnetta ja se vaatii heiltä keskinäistä luottamusta, avoimuutta, vuorovaikutusta ja osallistumista. Yksilön täytyy voida tuntea kuuluvansa yhteisöön ja olevansa siinä tarpeellinen, hyväksytty sekä arvokas. (Edu.fi 2013.)

3 MARIAN TARHA OY

Marian Tarha Oy on varhaiskasvatuspalveluja tuottava yritys Haminassa. Yritys aloitti toimintansa vuonna 2011 Leiritien päiväkodin yksiköllä, mutta on sittemmin laajentanut. Nykyisin yrityksellä on toimitiloja kolmessa eri yksikössä:

Leiritien päiväkot, Marinkujan päiväkot ja satelliittiryhmä Punaherukat. Yksiköt tarjoavat yhteensä 75 hoitopaikkaa. Marian Tarha Oy:llä on Leiritien päiväkodissa oma keittiö, jossa valmistuu ruoka kaikkiin yksiköihin. Marian Tarhan toiminta-ajatuksena on vastata perheen tarpeisiin tuottamalla laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja. Mottona yrityksessä on, että perusasioista ei tingitä. Marian Tarhassa kotiruoka ja puhtaus ovat tärkeitä edellytyksiä laadukkaalle toiminnalle. Marian Tarhan suunnitelmallinen varhaiskasvatustoiminta rakentuu kasvatushenkilöstön, huoltajien ja lapsen keskinäisessä yhteistyössä. Teemoina yrityksessä ovat liikunta, leikki sekä luonnon ja elämän kunnioittamisen tärkeys. (Marian Tarha Oy s.a.) Marian Tarha Oy:n yksiköiden nimien mukaisesti tässä opinnäytetyössä käytetään varhaiskasvatusyksiköstä nimitystä päiväkot.

3.1 Vanhempaintoimikunta

Marian Tarha Oy:ssä huoltajat pääsevät osallisiksi esimerkiksi vanhempaintoimikuntaan osallistumalla. Vanhempaintoimikunnan kaltaisesta toiminnasta voidaan käyttää myös nimeä vanhempainyhdistys. Vanhempainyhdistystoiminnan tarkoituksena on koota päiväkodin lasten huoltajat yhteen, toimia huoltajien vaikutuskanavana, edistää päiväkodin ja huoltajien välistä yhteistyötä sekä mahdollisesti luoda uusia toimintatapoja. Toiminta perustuu päiväkodin tai alueen tarpeista lähtevään tekemiseen ja sitä toteutetaan päiväkodin kaikkien lasten hyväksi. Toiminta on kaikille huoltajille avointa ja vapaaehtoista. (Suomen vanhempainliitto s.a.)

Marian Tarha Oy:ssä vanhempaintoimikunta on toiminut perustamisvuodesta lähtien. Toimikunnan tarkoitus on mahdollistaa huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun. Kaikilla päiväkodin lasten huoltajilla on mahdollisuus osallistua toimintaan. Vanhempaintoimikuntaan kuuluu lasten huoltajien lisäksi kaksi yrityksen työntekijää. Kokoontumisia on noin kahden kuukauden välein tai tarvittaessa useammin. Kokouksissa suunnitellaan lapsille päiväkotipäivään sekä sen ulkopuolelle toimintaa ympäri vuoden. Vuonna 2017 vanhempaintoimikunnan ideoimaa ja järjestämää toimintaa päiväkotipäiviin on ollut mm. keväällä Viiru ja Pesonen -näytelmä ja syksyllä Kino Haminan elokuvateatterilla Onneli ja Anneli -elokuva. Päiväkotipäivän ulkopuolelle toimikuntalaiset järjestivät luontopolkutaapahtuman, jossa kutsuvieraana oli

myös poliisi. Tällaisissa tapahtumissa on mukavaa myös se, että huoltajilla on mahdollisuus verkostoitua. Lisäksi joka vuosi päiväkodin 5-vuotiaille lapsille järjestettävät uimakoulut ovat vanhempaintoimikunnan rahoittamaa toimintaa. Vanhempaintoimikunta rahoittaa toiminnan varainkeruulla. (Vapalahti 2017.)

3.2 Laatutyöryhmä

Perustamisvuodesta lähtien Marian Tarhassa on toiminut myös laatutyöryhmä, joka keskittyy yrityksen toiminnan arviointiin ja sen kehittämiseen. Laatutyöryhmässä on päiväkodin johtaja, työntekijöitä sekä lasten huoltajia. Laatutyöryhmä kokoaa vuosittain ajankohtaisiin asioihin liittyen kyselyn. Kysely voi olla lapsille, huoltajille tai työntekijöille. Laatutyöryhmä kokoaa kyselyiden tulokset, joiden perusteella on mahdollista kehittää toimintaa. Kaikilla päiväkodin lasten huoltajilla on mahdollista osallistua laatutyöryhmän toimintaan. (Vapalahti 2017.)

4 OSALLISUUDEN MONIMUOTOISUUS

Osallisuutta voidaan määritellä hyvin laajasti erilaisten käsitteiden kautta. Siihen liitetään usein muun muassa käsitteet osallistuminen ja osallistaminen. (Nivala & Ryyänen 2013, 26.)

4.1 Osallisuus ja osallistuminen

Englanninkielen termi participation voidaan kääntää sekä osallisuudeksi että osallistumiseksi, mutta suomenkielisessä keskustelussa ne kuitenkin halutaan usein erottaa toisistaan. Osallisuus käsitteenä on monitulkintainen. Yleensä sen katsotaan olevan ihmisen sosiaaliseen perusluonteeseen liittyvää kuulumista johonkin, olemista, elämistä ja toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Osallisuuteen liittyy johonkin kuulumisen tunne ja kokemus omasta merkityksestä osana jotain yhteisöä ja koko yhteiskuntaa. Osallistuminen puolestaan on toimintaa, jolla voidaan edistää osallisuutta, mutta joka itsessään ei voi olla osallisuuden synonyymi. Osallistuminen ei tarkoita ainoastaan perinteisesti kansalaistoiminnaksi miellettyä vaikuttamista, vaan se voi olla hyvin monenlaista pienimuotoista yhdessä tekemistä lähiyhteisöjen piirissä. (Nivala & Ryyänen 2013, 26–28.)

Osallisuustarkasteluissa käytetään usein Viirikorven määritelmää ”osallisuus merkitsee omakohtaisesta sitoutumisesta lähtevää vaikuttamista asioiden kulkuun ja vastuunottamista seurauksista”. Ajatuksena tässä on, että osallisuus saavutetaan sitten, kun osallistuminen antaa osallistujalle mahdollisuuksia tuoda esiin näkemyksiään, vaikuttaa ja olla päättämässä. Tämän ajatuksen pohjalta osallisuutta on pyritty jäsentämään erilaisilla osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien ja -tapojen portaikoilla, joissa osallisuuden nähdään toteutuvan sitä paremmin mitä ylemmäs portaita nousee. (Nivala & Ryyänen 2013, 21.)

Jotta yhteisön ja yksilön suhdetta voidaan kutsua osallisuudeksi, edellyttää se jotain molemmilta. Edellytyksenä osallisuuden olemisen tasolla on, että yhteisö hyväksyy yksilön jäsenekseen ja että yksilö puolestaan haluaa olla yhteisön jäsen. Toiminnan tasolla osallisuuteen edellytetään yhteisön järjestämiä toimintamahdollisuuksia, ja yksilöiltä jonkinlaista osallistumista yhteisön elämään. (Nivala & Ryyänen 2013, 27.) Pelkkä kuuluminen ja osallistuminen eivät kuitenkaan riitä, vaan ihmiselle täytyy tulla tunne ja kokemus kuulumisesta. Kokemuksellinen osallisuus syntyy vuorovaikutuksellisen tiedonvaihdon, merkityksellisen kohtaamisen ja tunnepohjaisen sitoutumisen kautta. Osallisuuden lähtökohtana voidaan siis pitää yhteisen kokemuksen ja tietämyksen vaihtoa ja jakamista. Osallisuus edellyttää vastuun kantamista ja sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27.)

Yksi osallisuuden kokemisen väylä on osallistuminen. Mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään ja siihen liittyviin asioihin on olennainen osa yhteiskunnallista osallistumista ja kiinnittymistä yhteisöön. Ihmisen sosioekonomisella asemalla ja osallistumisaktiivisuudella on selkeä yhteys. Korkeammassa ammattiassmassa olevat osallistuvat esimerkiksi yhdistystoimintaan selvästi eniten ja työttömät puolestaan vähiten. Myös koulutuksella on merkittävä aktiivista osallistumista selittävä tekijä. (THL 2017.)

Opetushallituksen koordinoima varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto LOISTO tulee käsittelemään keväällä 2018 tarkemmin lasten ja huoltajien osallisuutta. Kehittämisverkosto tukee uusien varhaiskasvatussuunnitelmien

toimeenpanoa paikallisella tasolla, vahvistaen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, toimintakulttuuria, johtamista, seuranta ja arviointia. Myös Haminan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstöä osallistuu tähän kehittämisverkostoon. (Loisto-Varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto s.a.)

4.2 Osallistaminen

Osallistamiseen liittyy ajatus kansalaisesta passiivisena osallistujana, jota kehoitetaan tai vaaditaan osallistumaan joihinkin toimintoihin, esimerkiksi yhteiskunnallisiin hankkeisiin tai muihin toimenpiteisiin (Jelli-järjestötietopalvelu 2017). Osallistaminen on toimintaa yhteisössä piilevän hiljaisen tiedon esiinsaamiseksi ja ihmisten tempaamiseksi mukaan keskusteluun. Innostajan tehtävänä ja päämääränä on luoda sellainen ilmapiiri, jossa esimerkiksi varhaiskasvatuksessa jokainen huoltaja uskaltaa ja saa sanoa mielipiteensä. Osallisuuden edistäjänä innostajan tehtävänä on ensisijaisesti järjestää tilanteita tai tilaisuuksia, joissa ihmiset pääsevät pohtimaan, analysoimaan ja päättämään omaan elämäänsä liittyvistä asioista tasavertaisina yhteistyökumppaneina. (Innostaja.net-aineisto s.a.) Osallistavia menetelmiä käytetään apuna palvelujen suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa ja ne tukevat ja syventävät osallista organisaatioissa tehtäviä asiakastyytyväisyyskyselyjä (Halttunen-Sommardahl s.a, 2–3).

Osallistavat menetelmät ovat kuin työkaluja osallisuuden edistämässä ja tähtäävät pitkälti samoihin päämääriin sosiokulttuurisen innostamisen kanssa. Molemmissa pyritään ihmisten valtaistamiseen ja heidän vaikutusmahdollisuuksiensa lisäämiseen. Ihmisten taito käyttää mahdollisuuksiaan ja valtaansa yleensä kasvaa heidän saadessaan lisää keinoja ja voimavaroja sekä uskoa kykyihinsä vaikuttaa elämäänsä. Asiantuntijan rooli on toimia käynnistäjänä, joka malttaa myöhemmin vetäytyä sivuun. (Innostaja.net-aineisto s.a.) Osallistamisen rinnalla voidaan puhua myös mahdollistamisesta. Molemmissa olennaista on osallistumiskynnyksen madaltaminen, mutta mahdollistamisen voidaan ajatella olevan väljempi käsite, siksi että mahdollistaja määrittelee syntyvän toiminnan sisältöä osallistajaa vähemmän. (Poikola 2010.)

4.3 Lasten osallisuus

Lasten osallisuutta on eri tasoilla. Shierin osallisuuden tasomallin mukaan sitä voidaan tarkastella viidessä eri jaottelussa. On tärkeää, että lapset tulevat kuulluksi, heitä tuetaan ilmaisemaan näkemyksiään ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon. Lapset tulee ottaa mukaan myös päätöksentekoprosessiin ja heille jaetaan siinä mahdollisuuksien mukaan valtaa ja vastuuta. (Leinonen 2014, 23.)

Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuutta voidaan edistää antamalla lasten itse tehdä aloite toiminnan suunnittelemiseksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulisi tukea lasten ilmaisua ja luovuutta, antaen tilaa myös spontaanille toiminnalle ja heittäytymiselle. Lapset tarvitsevat mahdollisuuksia vertaistoimintaan sekä aikaa yhdessä tekemiseen myös aikuisen kanssa. Yhteiset onnistumisen kokemukset edesauttavat osallisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 11.) Lapsen osallisuus on kokemus ja tunne siitä, että hän on hyväksytty ja kuuluu omaan yhteisöönsä. Sillä miten lapsen oma jälki näkyy ympäristössä, on suuri merkitys sinne kuulumisen tunteelle. Valokuvilla ja muilla toiminnasta kertovilla dokumenteilla on suuri merkitys. Niiden avulla mahdollistetaan yhteinen historia ja toiminnan arviointi. (Kaskela & Krongvist 2007, 19.)

Osallisuus on myös osallisuutta vertaisryhmään. Varhaiskasvatus on lapsen ensimmäinen merkittävä yhteisö ja ystävyssuhteiden juuret voivat alkaa jo sieltä. Ne juuret voivat kantaa läpi ensimmäisten kouluvuosien, yläkoulun ja parhaimmillaan aina aikuisuuteen asti. Osallisuuden ja kuulumisen jäljet kulkevat lapsen mukana vuosien ajan. (Kaskela & Krongvist 2007, 20.) Osallisuuden kautta kehitty lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista. Osallisuuden edistämiseksi tarvitaan yhteistä aikaa kohtaamiseen ja tekemiseen sekä pienryhmätoimintaa. Lapset tarvitsevat yhteisiä toimintamuotoja, joissa voidaan tukea itseilmaisua ja vuorovaikutusta. Lasten osallisuuden edistämiseksi lapset tarvitsevat turvallisen toimintaympäristön. Aikuisen tehtävä on myös vastata lasten tarpeisiin, kuunnella, antaa aikaa ja olla läsnä. Lapsille tarjotaan positiivisia osallistumiskokemuksia ja niiden vahvistamista. Näin lapsille syntyy kokemuksia kuulluksi tulemisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 11.)

4.4 Huoltajien osallisuus

Varhaiskasvatustalaki (7 b §) siis määrittää, että lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Huoltaja voi osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan mm. olemalla mukana kasvatustalakeskusteluissa, vanhempainilloissa sekä juhlien ja tapahtumien järjestämisessä. Huoltajalla voi olla mahdollisuus aktivoitua myös vanhempaintoimikunnan toimintaan, jos varhaiskasvatustaluyksikkö kyseistä toimintaa järjestää. Myös päivittäiset kohtaamiset lapsen tuonti- ja hakutilanteissa tukevat huoltajien osallisuutta. Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan myös hyödyntää huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. (Varhaiskasvatustalussuunnitelma 2017, 16.) Huoltajien osallistumiseen kannustaminen edellyttää varhaiskasvatustalilta aloitteellisuutta ja vastavuoroisuutta (Kaskela & Kekkonen 2006, 26).

Tärkeäksi huoltajien osallisuudessa nousee kokemuksellinen puoli. On tärkeää kokea kuuluvansa varhaiskasvatustaluyhteisöön, jonka jäsen oma lapsi on. Tunne kokemuksellisesta osallisuudesta syntyy vastavuoroisen tiedonvaihdon, merkityksellisen kohtaamisen ja tunnepohjaisen sitoutumisen kautta. Huoltajille on tärkeää, kun kasvatustalajat ovat kiinnostuneita heidän ajatuksistaan ja odotuksistaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27.)

4.4.1 Huoltajan osallisuus suunnittelussa

Kasvatustaluyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista keskustellaan huoltajien kanssa jo heti lapsen hoidon aloitustalakeskustelussa. Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen kasvatustaluyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Varhaiskasvatustaluksessa toiminta suunnitellaan lasten tarpeista lähtien. Toiminnan lähtökohtana on lasten henkilökohtaisiin varhaiskasvatustalussuunnitelmiin tehtyt kirjaukset pedagogisista tavoitteista. Näistä on sovittu yhdessä lapsen huoltajan kanssa. (Varhaiskasvatustalussuunnitelma 2017, 16.)

4.4.2 Huoltajan osallisuus toiminnassa

Huoltajat voivat varhaiskasvatusympäristössä tulla osallisiksi oman lapsensa arkeen useilla eri tavoilla. Nykyään varhaiskasvatuksessa tiedotetaan aktiivisesti omasta toiminnasta ja kutsutaan huoltajia seuraamaan tai jopa osallistumaan päivittäiseen toimintaan. Osallistuminen ei useinkaan ole käytännössä mahdollista. Tämän vuoksi toimintaa tulisi dokumentoida ja näin ”jättää jälkiä” huoltajien katseltavaksi, ihmeteltäväksi ja ihasteltavaksi. Tällaiset toiminnan jäljet mahdollistavat myös huoltajien, lasten ja työntekijöiden välillä yhteisen keskustelemisen päivän aikana tapahtuneista asioista. Ympäristö ikään kuin mahdollistaa yhteisöllisyyden. Hyviä huoltajia osallistavia dokumentteja ovat valokuvat toiminnasta, erilaiset tarinat ja kuvitukset varhaiskasvatuksen tapahtumista. Näkyvät toiminnan jäljet houkuttelevat huoltajia osallisuuteen ja uteliaisuuteen lapsensa varhaiskasvatuksessa. Tämä kannattaa huomioida myös luomalla huoltajille luontevia paikkoja istahtaa esimerkiksi heidän tuodessaan tai hakiessaan lasta päiväkodista. (Kaskela & Krongvist 2007, 25–27.) Yhteiset tapahtumat, joissa huoltajat tapaavat toisiaan, antavat mahdollisuuden verkostoitumiseen ja antavat tukea myös henkilöstön työlle (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 16).

4.4.3 Huoltajan osallisuus arvioinnissa

Arviointi voidaan varhaiskasvatuksessa ymmärtää niin, että arvioinnin kohteena ovat lapsen kehitykseen liittyvien asioiden lisäksi toiminnan suunnittelun ja toteutuksen arviointi sekä henkilökunnan oman toiminnan ja tiimipalaverien arviointi. Lisäksi arvioidaan toimintaympäristöä ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on varhaiskasvatuksessa olennainen asia, joten sen toteutumista ja onnistumista tulee arvioida. Vaikka tämä yhteistyö on yhteinen asia, on sen edellytysten luominen ja yhteistyön tarjoaminen varhaiskasvatushenkilöstön ammatillinen tehtävä. Yhteistyön määrällisen toteutuksen arviointi on helpompaa. Tällöin kiinnitetään huomiota siihen, onko järjestetty esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmapalaveri ja isänpäivän tilaisuus sekä käyty spontaaneja keskusteluja lapsen tulo- ja hakutilanteissa. Yhteistyömuotojen ja yhteisten tilaisuuksien määrä ei kerro kuitenkaan yhteistyön laadusta, vaan keskeisellä sijalla ovat yhteisten tavoitteiden löytäminen ja niiden toteutuminen. Selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistujen tavoitteiden toteutumisesta on helpompi arvioida. (Koivunen & Lehtinen 2015,

101–115.) Huoltajien osallisuutta ja osallisuuden laatua tutkittaessa, on kuitenkin olennaista kysyä huoltajilta myös määrällisiä seikkoja. Onko huoltajille suotu riittävästi mahdollisuuksia osallistua? Näin voidaan varmistua, että yhteistyön sisällöllisen laadun mahdollistavat raamit ovat kunnossa.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Tutkimustehtävän rajaus

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa kokemuspohjaista tietoa huoltajien näkökulmasta osallisuudestaan Marian Tarha Oy:n toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Huoltajien omaa lastaan koskeva tieto tulee tunnistaa ja tunnustaa, tällöin perheelle luodaan tasa-arvoisemmat edellytykset osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toimintaan (Kaskela & Kekkonen 2006, 26). Yksisuuntainen tiedottaminen ja tieto eivät mahdollista huoltajien osallisuutta, vaan sitä mahdollistaa aito vuoropuhelu, joka on kuulemista puolin ja toisin. Kasvatusyhteistyön perusidea onkin etsiä huoltajia osallistavia yhteistyö- ja viestintätapoja. (Järvinen ym. 2009, 118.)

Tutkittava aihe rajattiin varhaiskasvatuslain määrittämän kasvatustyön ja toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin, jota huoltajat tekevät yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Ajatuksena on, että kuten kaikessa asiakastyössä, lähtökohtana ja perustana tälle huoltajien osallisuudelle on hyvä vuorovaikutus ja luottamuksellinen suhde henkilöstön ja huoltajien välillä.

Professori Karila (2016, 41) pohtii suomalaisen varhaiskasvatuksen tilaa ja kehittämishaasteita Vaikuttava varhaiskasvatus -tilannekatsauksessaan. Hän toteaa tutkimustiedon pohjalta, että on ollut havaittavissa lapsen henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnan yhdessä huoltajien muotoutuneen aiemmin keskeiseksi, joskus jopa ainoaksi välineeksi kasvatusyhteistyöntoteuttamiseen. Karilan mielestä uusi varhaiskasvatuslainsäädäntö tuottaa määrittelyjensä kautta uusia vaateita huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja että uusi varhaiskasvatuslaki haastaa uudenlaisten kumppanuus-, yhteistyö- tai osallisuuskäytäntöjen kehittämiseen.

5.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää huoltajien kokemuksia osallisuudestaan toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tavoitteena oli myös saada huoltajilta konkreettisia ideoita osallisuuden kehittämiseksi. Tutkimuskysymysten pohjalta luotiin myös kyselyn tiedonkeruukysymykset. Tutkimustehtävään pyrittiin saamaan vastauksia alla olevien tutkimuskysymysten avulla:

1. Millaisia kokemuksia lasten huoltajilla on omasta osallisuudestaan päiväkodissa
 - a. toiminnan suunnittelussa?
 - b. toiminnan toteutuksessa?
 - c. toiminnan arvioinnissa?
2. Miten huoltajat kehittäisivät osallisuutta varhaiskasvatustyön suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa?

5.3 Tutkimusmenetelmät

Kvantitatiivinen eli määrällinen ja kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on käytännössä haastavaa erottaa tarkkarajaisesti toisistaan. Ne voidaanakin nähdä toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 136.) Näin ajateltiin myös tässä opinnäytetyössä. Tutkimuksen lähtökohta on määrällinen, jota laadulliset kysymykset täydentävät. Hirsjärven ym. mukaan (2009, 161) laadullinen tutkimus on omiaan kuvaamaan todellista elämää sen moninaisuudessaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tällöin tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon, ettei todellisuutta voi pirstoa osiin, vaan tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toisiaan ja niin onkin mahdollista löytää monenlaisia suhteita. Myös tutkijan omat arvot muovaavat sitä, miten tutkittavaa ilmiötä pyritään ymmärtämään. Vaikkei objektiivisuutta ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, voidaan tutkimuksessa kuitenkin löytää tai paljastaa tosiasioita ja ehdollisia selityksiä paikkaan ja aikaan rajoittuen. Määrällisten kysymysten avulla voidaan puolestaan saada opinnäytetyössä laadullista aineistoa täydentämään muuttujia, jotka ovat muodostettavissa taulukkomuotoon ja saatettavissa tilastollisesti käsiteltävään muotoon (Hirsjärvi ym. 2009, 140). Näin voidaan esimerkiksi kuvailla prosentuaalisesti huoltajien tyytyväisyyttä osallisuuteensa tällä hetkellä.

Kyselytutkimuksissa tarvitaan yleensä molempia, sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä ja niillä molemmilla on hyviä sekä huonoja puolia. Valmiit vastausvaihtoehdot helpottavat tietojen käsittelyä ja selkeyttävät mittausta. Sanalliset vastaukset puolestaan ovat työläämpiä käsitellä, mutta niistä saatetaan saada tutkimuksen kannalta olennaista tietoa, joka voisi muuten jäädä kokonaan huomaamatta. (Vehkalahti 2014, 25.)

5.4 Aineiston keruu

Aineistonkeruutavaksi valittiin sähköinen kysely Webropol-ohjelmalla. Webropol on online-kyselytutkimustyökalu, jolla voi nopeasti ja monipuolisesti laatia kyselyitä moniin eri käyttötarkoituksiin. Kyselyssä voi käyttää suljettuja-, avoimia- tai sekamuotoisia kysymyksiä. Ohjelmassa on käytössä myös erilaisia asenneasteikkoja mm. Likertin ja Osgoodin asteikot. Kysely lähetetään sähköisesti vastaajille, joko julkisen- tai henkilökohtaisen linkin kautta. Linkki voidaan julkaista esimerkiksi verkkosivuilla tai organisaation intranetissä. Kyselyn linkin kautta kaikki vastaajat pääsevät vastaamaan kyselyyn, eikä vastauksia voida yhdistää tiettyyn vastaajaan, ellei kyselyssä kysytä vastaajan yhteystietoja tai muita tunnistetietoja. Ohjelmalla pystyy myös tekemään vastauksista erilaisia raportteja ja yhteenvetoja. (Webropol 2018.)

Tässä opinnäytetyötutkimuksessa päiväkodin työntekijä lähetti kaikille huoltajille linkin kyselyyn. Tämä on kätevä keino antaa Marian Tarha Oy:n lasten jokaiselle huoltajalle mahdollisuus ilmaista mielipiteensä nimettömänä ja silloin, kun on itselle paras vastaamishetki. Marian Tarha Oy:ssä on siirrytty kokonaan sähköiseen yhteydenpitoon, joten yhteystiedot ovat ajan tasalla. Hirsjärven ym. mukaan (2009, 195–196) kyselytutkimuksen etuna pidetäänkin sitä, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto kysyttynä monelta henkilöltä ja useilla kysymyksillä. Se myös säästää tutkijan aikaa ja vaivaa, jolloin aikataulukin voidaan arvioida melko tarkasti. Lisäksi tällä tavalla kerätyn tiedon käsittelyyn on jo kehitettynä valmiit analyysitavat ja raportointimuodot. Kyselyn haittoina voidaan mainita, että hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii taitoa. Ei ole myöskään mahdollista varmistua siitä, miten huolellisesti ja rehellisesti vastaajat vastaavat tai onko heillä väärinymmärryksiä kysymyk-

sistä tai niiden aihealueesta. Joissakin tapauksissa myös vastausprosentit jäivät varsin pieniksi, mutta esimerkiksi juuri lomakkeissa, jotka päiväkodeista lähetetään, on vastausprosentti muodostunut yleensä tavanomaista korkeammaksi.

Edellä mainittuja haittoja voidaan kuitenkin vähentää tekemällä lomakkeen valmistelussa esitutkimus. Tämän pilottitutkimuksen avulla voidaan esimerkiksi kysymysten muotoilua korjata tarvittaessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 204.) Niinpä kyselyn toimivuutta ja ymmärrettävyyttä testattiin ensin opinnäytetyöntekijöiden tuttavilla, joilla on pieniä lapsia. Myös Marian Tarha Oy:n toimitusjohtaja totesi kysymykset ennen lähetystä hyviksi. Lisäksi pyrittiin avaamaan aihetta ja sen ajankohtaisuutta saatetekstillä (liite 1) kyselyn alussa.

Hirsjärvi ym. kehottaa (2009, 204) myös harkitsemaan, milloin kysely lähetetään vastaajille ja ohjaa välttämään lomakkeen lähettämistä joulukuussa. Tämän opinnäytetyöprosessissa kyselyn ajankohta ajoittui juuri joulun aikaan, mutta ajateltiin, ettei se ole välttämättä huono asia, vaan silloin perheillä on mahdollisuus ottaa hieman etäisyyttä kiireiseen arkeen ja miettiä asioita tarkemmin. Kysely suunniteltiin mahdollisimman napakaksi, joten siihen vastamiseen ei mennyt arvion mukaan mitenkään epämotivoivan pitkää aikaa. Tuntui myös loogiselta, että kysytään syyskaudesta palautetta ennen kevätkautta. Näin myös vasta tällä kaudella aloittaneet perheetkin ovat ehtineet saada näkemyksiä varhaiskasvatuksesta. Vastaajalle voi myös tulla tunne, että tästä voi olla vielä hyötyä hänen lapsensa varhaiskasvatukseen, vaikka lapsi olisi jo aloittamassa ensi syksynä esiopetuksessa.

Kysely alkoi saatetekstillä (liite 1), josta kävi ilmi, kuka kyselyä teki, mistä oppilaitoksesta ja missä tarkoituksessa. Osallisuuden teemaa ja aiheen ajankohtaisuutta pyrittiin myös selvittämään. Lisäksi tiedotettiin, että vastaamalla kyselyyn voi halutessaan osallistua arvontaan siten, että vastaajan henkilöllisyys ei selviä henkilökunnan ulkopuolisille, eikä ole yhdistettävissä kenenkään kyselyssä antamiin vastauksiin. Itse kyselylomake koostui strukturoiduista kysymyksistä ja väittämistä. Näiden lisäksi lomakkeella oli kolme avointa kysymystä. Väittämä kysymyksissä käytettiin Likertin asteikkoa, jossa käytössä oli kolme- ja viisiportaiset asteikot. (Liite 2.) Likertin asteikon kaikki vaihtoehdot

kuvattiin sanallisesti, jotta vastaajat ymmärtävät asteikon mahdollisimman yhtenäisellä tavalla (Vehkalahti 2014, 39). Kysely päättyi kiitossivuun, jossa oli myös ohjeistus (liite 3) arvontaan osallistumisesta.

Kyselyn ulkonäössä kiinnitettiin huomiota selkeyteen, siisteyteen ja neutraaliuuteen. Kysely oli rakennettu niin, että yhdellä sivulla kysyttiin vain yhtä asiaa. Lihavoimalla kysymyksen sanoja suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen, pyrittiin vielä erityisesti kohdistamaan vastaajan huomio kysyttävään asiaan. Avoimissa kysymyksissä vastaustilaa jätettiin reilusti. Vaihtoehdot sisältävissä kysymyksissä jokaiselle löytyi sopiva vastausvaihtoehto, sillä vaihtoehtona oli myös vastaus: ”joku muu, mikä”.

Vastaamisinnokkuuteen pyrittiin arpajaisten lisäksi vaikuttamaan muistuttamalla asiakkaita kyselystä vuoden vaihduttua. Tämä muistutus tehtiin päiväkodin toimesta. Kaikkiin yksiköihin laitettiin eteiseen lappu, joka muistutti kyselystä. Niissä ryhmissä, joissa toiminnassa oli ryhmä-WhatsApp, käytettiin myös tätä muistutuksen välineenä.

5.5 Aineiston analysointi

Kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat tutkimuksen keskeinen asia. Niistä tutkijalle selviää, millaisia vastauksia hän saa tutkimusongelmaansa ja joskus myös se, miten ongelmat olisi oikeastaan pitänyt asettaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 221.) Kyselyllä saadun aineiston määrällisten kysymysten vastaukset analysoitiin Webropol-ohjelman avulla. Laadullisten kysymysten vastaukset puolestaan käsiteltiin aineistopohjaisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan johtopäätösten tekoa varten tutkitavasta ilmiöstä kuvaus mahdollisimman tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2011, 103). Havaintoja siis punnitaan kriittisesti, niitä analysoidaan ja niiden pohjalta luodaan kokoavia näkemyksiä asioihin eli kehitelään synteesejä pääasioista (Hirsjärvi ym. 2009, 183).

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkijat päättävät aineiston keräämisen jälkeen, mistä tyypillistä kertomusta tai toiminnan logiikkaa lähdetään etsimään. Tämän jälkeen aineisto pelkistetään karsimalla tutkimusongelman kanalta epäolennainen informaatio, tiivistämällä ja pilkkomalla tutkimusaineistoa

osiin. Sitten aineisto ryhmitellään uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi esimerkiksi niiden käsitysten, ominaisuuksien tai piirteiden mukaan, mitä tutkimusaineistosta ollaan etsimässä. Jokainen ryhmä nimetään yläkäsitteellä ja tuloksena muodostuu käsitteitä, luokitteluja tai teoreettinen malli, jonka avulla yritetään ymmärtää tutkittavan kuvaamaa merkityskokonaisuutta. (Vilka 2009, 140.)

Sisällönanalyysia on mahdollista jatkaa lopuksi kvantifioimalla aineisto eli laskeamalla, kuinka monta kertaa sama asia esiintyy. Laadulliset aineistot harvoin ovat kuitenkaan niin suuria, että niiden kvantifiointi toisi lisätietoa tai erilaista näkökulmaa tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 120–121.) Joka tapauksessa, tutkimuksen tuloksissa kuvataan luokittelujen pohjalta muodostetut kategoriat tai käsitteet sisältöineen. Johtopäätösten tekemisessä tutkijat pyrkivät ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 113.)

5.6 Eettisyys

Etiikka on osa arkista elämää. Se liittyy tilanteisiin joissa, ihminen pohtii suhtautumistaan omiin ja toisten tekemisiin, sitä mitä voi sallia, mitä ei ja miksi. Eettinen ajattelu on kykyä pohtia sekä omien, että yhteisön arvojen näkökulmasta sitä mikä on oikein tai väärin. Lakien ja eettisten normien tietämys auttaa konkreettisten ratkaisujen tekemistä, mutta tutkimustyössä tehtävistä ratkaisuista ja valinnoista vastuun kantaa tutkija itse. Tutkimusetiikka ohjaa tutkijoita ja kertoo samalla ihmisille, mihin arvoihin ja velvoitteisiin tutkijat ovat sitoutuneita. (Kuula 2011, 21–24.)

Jotta tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia, tulee tutkimus suorittaa hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012). Näihin eettisiin kysymyksiin myös tässä opinnäytetyössä kiinnitettiin erityistä huomiota.

Marian Tarha Oy on yksityinen päiväkotitoiminta ja vakiintunutta tutkimuslupakäytäntöä sillä ei ole. Tutkimuslupa opinnäytetyölle kuitenkin pyydettiin ja se tehtiin kirjallisena. Eettisen tutkimuksen lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Tätä lähtökohtaa tässä opinnäytetyössä tuki

vapaaehtoisuus eli huoltajat pystyivät itse päättämään vastaavatko kyselyyn, ja jos vastasivat niin milloin. Tutkimuksessa vastaajat säilyttivät myös anonymiteettinsä. Kysely tehtiin Webropol-ohjelmalla, julkisen linkin kautta, jolloin vastaajien yhteystiedot eivät tallentuneet mihinkään. Päiväkodin henkilökunta lähetti sähköpostilla lasten huoltajille linkin kyselyyn.

Epärehellisyyttä tulee välttää opinnäytetyön kaikissa vaiheissa (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Tässä opinnäytetyössä kiinnitettiin huomiota lähteiden asianmukaiseen viittaamiseen. Lähteitä pyrittiin myös käyttämään kriittisesti ja monipuolisesti, kiinnittäen huomioita lähteen ikään, alkuperään, uskottavuuteen ja totuudellisuuteen. (Hirsjärvi ym. 2009, 113–114.) Opinnäytetyössä pyrittiin noudattamaan kaikkia tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012).

5.7 Luotettavuus

Validiteetti kertoo, mitataanko sitä, mitä piti ja reliabiliteetti puolestaan kertoo, miten tarkasti mitataan. Kyselytutkimuksissa mittaus ei ole suoraviivaista, vaan mittauksen laatuun ja luotettavuuteen vaikuttavat niin kulttuuriset, kielelliset, sisällölliset, tilastolliset kuin teknisetkin seikat. (Vehkalahti 2014, 40-41.) Tämän opinnäytetyön luotettavuudesta tutkimuksena voidaan todeta Hirsjärven ym. mukaan (2009, 182), että laadullisesta tutkimusaineistosta ei yleensäkään voi tehdä yleistettäviä päätelmiä. Jo Aristoteles kuitenkin totesi, että yksityisessä toistuu yleinen, joten tutkimalla tätä yksityistä tapausta kyllin tarkasti, voidaan saada näkyviin myös jotain, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä toistuu usein tarkasteltaessa ilmiötä yleisemmällä tasolla.

Tutkimuksen validiutta sekä määrällisessä että laadullisessa tutkimuksessa voidaan parantaa käyttämällä tutkimuksessa useita menetelmiä. Tästä yhteiskäytöstä käytetään termiä triangulaatio. Metodinen tai metodologinen triangulaatio tarkoittaa useiden menetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa. Tutkijatriangulaatio puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuu useampia tutkijoita aineistonkerääjinä ja erityisesti tulosten analysoijina ja tulkitsoijina. (Hirsjärvi ym. 2009, 233; Vilkkä 2009, 53–55.) Voidaankin olettaa, että

tutkittavasta ilmiöstä saatiin enemmän irti käyttämällä tällaista määrällisten ja laadullisten metodien yhdistämistä sekä työskentelemällä yhdessä. On varmasti myös hyvä, että opinnäytetyöntekijöiden työkokemus on lapsiperheiden parista ja hieman eri sektoreilta ja että opinnäytetyön tekijätiimi koostuu eri-ikäisistä, sillä näin näkemys voi olla laajempi.

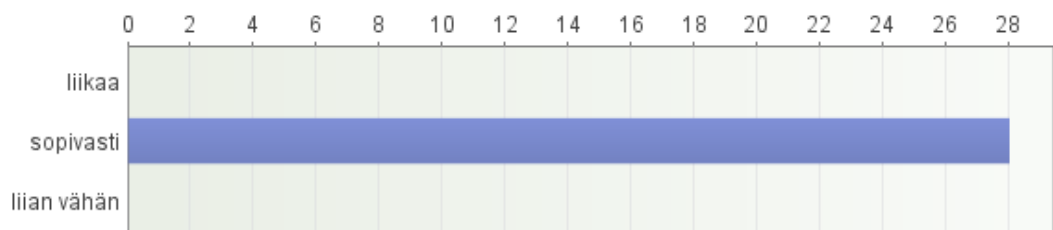
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kysely lähetettiin 80 huoltajalle, 57 perheelle. Kyselyn oli avannut yhteensä 41 (51 %) huoltajaa ja heistä 28 (35 %) vastasi siihen. Kaikki kyselyyn vastanneet vastasivat kattavasti määrällisiin kysymyksiin tai väittämiin. Kahden avoimen kysymyksen vastausprosentit jäivät alhaisiksi, mutta kolmanteen avoimeen kysymykseen vastasi 71 % kyselyyn vastanneista huoltajista.

Ensimmäisenä kyselyssä pyydettiin ottamaan kantaa väitteeseen huoltajien osallisuuden tärkeydestä Marian Tarha Oy:ssä. (Liite 1/2.) Vastaajista 21 (75 %) vastasi olevansa täysin samaa mieltä ja seitsemän (25 %) vastaajista osittain samaa mieltä siitä, että huoltajien osallisuus on tärkeää. Kukaan ei vastannut olevansa osittain tai täysin eri mieltä, eikä myöskään valinnut vaihtoehtoa ”en osaa sanoa”.

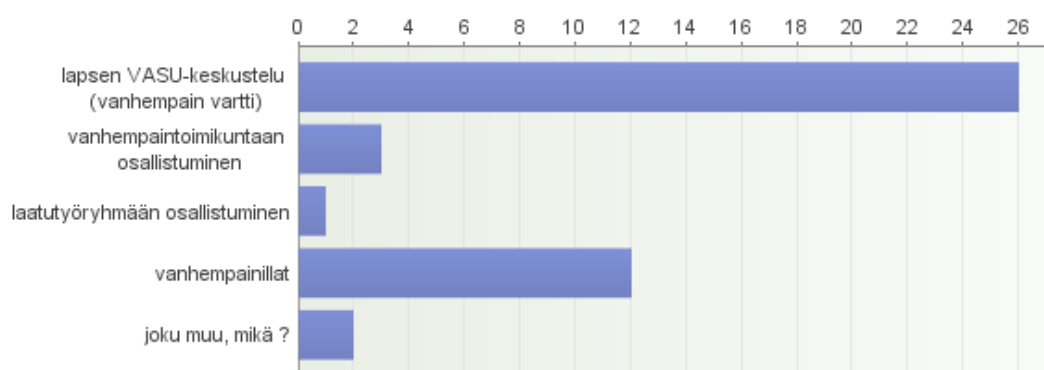
6.1 Huoltajien kokemuksia osallisuudestaan suunnittelussa

Seuraavaksi paneuduttiin toiminnan suunnitteluun. Huoltajia pyydettiin ottamaan kantaa väitteeseen osallistumisensa määrästä toiminnan suunnittelussa. Taulukosta 1 näkee, että kyselyyn vastanneista kaikki 28 vastaajaa kokivat saaneensa osallistua toiminnan suunnitteluun sopivasti.

Kuva 2. Huoltajien kokemukset osallistumisensa määrästä toiminnan suunnittelussa

Tämän jälkeen kysyttiin monivalintakysymyksellä, mitä osallisuuden keinoja huoltajat pitävät mieluisimpina toiminnan suunnittelussa. Vastaaja sai halutesaan valita useamman kuin yhden vaihtoehdon. Suurin osa vastanneista valitsi lapsen VASU-keskustelun ja vanhempainillat. Kysymykseen vastasi 27 huoltajaa ja 26 heistä piti mieluisana toiminnan suunnittelun keinona lapsen VASU-keskustelua. Vanhempainillat oli valinnut 12 vastaajaa. Kolme vastaajaa koki mieluisana suunnittelun keinona osallistumista vanhempaintoimikuntaan ja yksi osallistumista laatutyöryhmään.

Kuva 3. Huoltajien kokemukset mieluisimmista suunnitteluun osallistumisen keinoista.

Ylläolevasta taulukosta näkyvät ne keinot, jotka olivat monivalintakysymyksen vaihtoehtoina. Valittavissa ollut avoin vaihtoehto tuotti myös kaksi uutta keinoja. Yksi vastaajista koki mieluisana suunnitteluun osallistumisen keinona kyselyt. Toinen vastaaja toi esille "normikeskustelun", jonka tulkitaan tässä yhteydessä tarkoittavan päivittäisiä keskusteluja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa lapsen tulo- ja lähtötilanteissa.

Huoltajia pyydettiin myös ottamaan kantaa väitteeseen, minkä verran he haluavat jatkossa osallistua toiminnan suunnitteluun. Kaikki 28 vastaajaa vastasivat tähän. Heistä 25 vastasi jatkossa haluavansa osallistua toiminnan suunnitteluun saman verran kuin nykyisin. Kolme koki haluavansa osallistua nykyistä enemmän ja kukaan ei kokenut haluavansa osallistua vähemmän.

6.2 Huoltajien kokemuksia osallisuudesta toteutuksessa

Huoltajien osallisuudesta toiminnan toteuttamiseen tiedusteltiin kolmivaiheisesti. Avoimessa kysymyksessä kysyttiin miten ja millaiseen toimintaan huoltajat haluaisivat osallistua. Tähän saatiin 20 vastausta. Tämän kysymyksen

vastauksista löytyy sisällön analyysiprosessin kaavio liitteessä. (Liite 4.) Vastauksissa nousi esille monet toimintaan osallistumisen keinot. Sekä yhteiset tapahtumat, että kotona oman lapsen kanssa toteutettavat pienet kotitehtävät koettiin hyvinä. Yhteisistä tapahtumista mainittiin toimintaan osallistuminen vanhempainilloissa, vanhempaintoimikunnan järjestämissä tapahtumissa sekä erilaisissa juhlissa. Vastauksista nousi esille myös erilaisia muita yksittäisiä tekemisen ja osallistumisen keinoja, joita voi toteuttaa monissa yhteisissä tapahtumissa. Tällaisina mainittiin jumpat, laulut ja taidenäyttely lasten tuotoksista. Kielteisiä toiveita ei kysymykseen saatu yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Yksi vastaaja toivoi, että kotitehtäviä ei tulisi, mutta yhdeksän vastaajaa koki ne hyvänä keinona toimintaan osallistumiseen.

Yhteisistä tapahtumista mieluisina esimerkkeinä huoltajat mainitsivat muun muassa metsärastit, pulkkamäen, luistelun, uinnin ja luontopolun. Perinteiset joulujoulu- ja kevätjuhlat mainittiin, mutta monessa vastauksessa koettiin hyvänä myös joulujuhlan järjestäminen tonttupolkuna. Kahdessa vastauksessa toivottiin aamupäivän tapahtumia huoltajille esimerkiksi äitien- ja isänpäivän aamupalahetkien muodossa. Kotiin annettavista tehtävistä huoltajat mainitsivat esimerkkeinä lomabingon ja metsäpurkin. Lomabingossa lapsi voisi rastittaa asioita, joita hän on tehnyt lomalla yhdessä huoltajansa kanssa. Metsäpurkkitehtävässä metsään olisi etukäteen piilotettu purkki, jonka lapsi ja huoltaja etsivät yhdessä annetun kartan avulla.

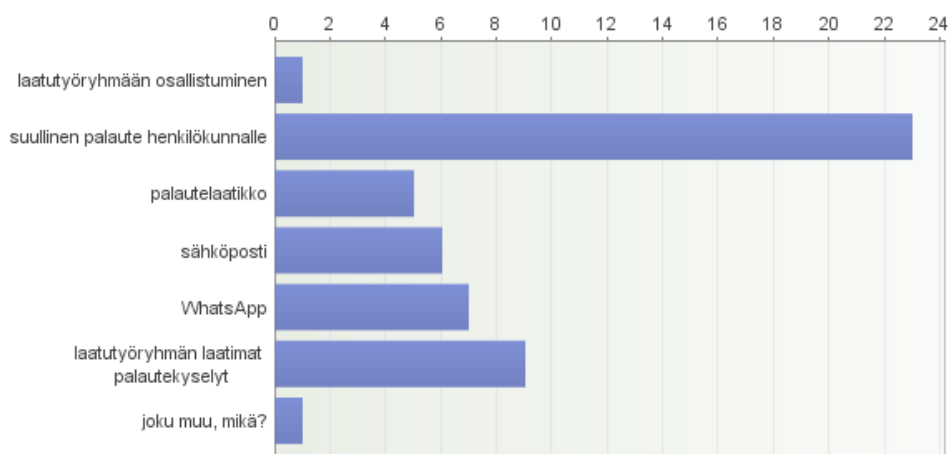
Väittämässä ”kokemuksia toiminnan toteutukseen osallistumisesta” 27 (96,43 %) vastaajaa koki saaneensa osallistua sopivasti. Yksi huoltaja vastasi saaneensa osallistua liian vähän toiminnan toteutukseen. Yksikään vastaajista ei kokenut saaneensa osallistua liikaa toiminnan toteutukseen.

Seuraavassa väittämässä huoltajat saivat valita, kuinka usein he haluavat jatkossa osallistua toiminnan toteutukseen. 26 vastaajaa vastasi haluavansa osallistua saman verran kuin nykyisin. Kaksi vastaajaa koki haluavansa osallistua jatkossa enemmän ja kukaan ei halunnut osallistua vähemmän.

6.3 Huoltajien kokemuksia osallisuudestaan arvioinnissa

Kolmantena osallisuuden osa-alueena tarkasteltiin osallisuutta arvioinnissa. Huoltajia pyydettiin ottamaan kantaa väitteeseen heidän kokemuksistaan toiminnan arvioinnissa. 27 (96,43 %) vastaajista koki saaneensa osallistua arviointiin sopivasti. Yksikään vastaajista ei kokenut saaneensa osallistua liikaa. Yksi vastaaja koki saaneensa osallistua liian vähän toiminnan arviointiin.

Kun kysyttiin mieluisimpia keinoja osallistua toiminnan arviointiin, oli monivalintakysymykseen kirjattu valmiita vaihtoehtoja Marian Tarhassa yleisimmin käytetyistä keinosta ja niistä sai valita useamman. Alla olevan taulukon 3 yhteydessä näkyy, että vastausvaihtoehtoisissa oli myös avoin kohta, johon saattoi ehdottaa muita vaihtoehtoja. Kysymykseen vastasi 28 huoltajaa ja valmiista vaihtoehtoisista valittiin yhteensä 52 vastausta. Yhden vastaajan valintojen keskiarvo oli 1,85. Huoltajista 23 valitsi suullisen palautteen henkilökunnalle mieluisampana vaihtoehtona. Keskimäärin saman verran kannatusta keräsivät keskenään palautelaatikko, sähköposti, WhatsApp ja laatutyöryhmän laatimat kyselyt. Laatutyöryhmään osallistumista piti hyvänä arviointiin osallistumisen keinona yksi huoltaja. Avoimeen vaihtoehtoon tuli yksi vastaus. Vastaaja tuo esille, että haluaisi osallistua porinapiiriin vertaisessa huoltajaryhmässä, joka sisältäisi myös päiväkodin työntekijän.

Kuva 4. Mieluisimmat keinot osallistua toiminnan arviointiin.

Viimeisessä väittämässä huoltajien pyydettiin ottamaan kantaa siihen, minkä verran huoltajat haluavat jatkossa osallistua toiminnan arviointiin. 27 vastaajaa vastasi haluavansa osallistua saman verran kuin nykyisin. Yksi puolestaan koki haluavansa osallistua jatkossa enemmän. Kukaan ei halunnut osallistua

vähemmän.

6.4 Koetut osallisuuden esteet

Kyselyn lopussa oli kaksi avointa kysymystä. Toiseksi viimeiseen kysymykseen ”Jos koet haluavasi osallistua suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin enemmän kuin tällä hetkellä, mitkä asiat koet olevan sen esteenä?” saatiin viisi vastausta. Neljässä vastauksessa tuotiin esille huoltajan oma kiire ja ajanpuute. Yksi vastaajista kirjoitti, että voisi innostua osallistumaan, jos joku houkuttelisi mukaan. Vastaaja kuitenkin totesi myös, että tällä hetkellä aika on tiukalla. Yhdessä vastauksessa tuotiin esiin ajankohdan merkitys. Osallisuuteen vaikuttaa mahdollisimman sopivan ajankohdan löytyminen, jotta pääsisi mukaan.

6.5 Osallisuuden kehittämisideat

Aivan kyselyn lopussa kysyttiin huoltajien toiveita ja ideoita osallisuuden kehittämiseksi Marian Tarha Oy:ssä. Tähän avoimeen kysymykseen vastasi yhdeksän huoltajaa.

Vastauksissa toiveet liittyivät yhteisöllisyyteen ja yhteydenpitoon. Yhteisöllisyyteen liittyen huoltajat nostivat esille ihmisten innostamisen mukaan ja yhteisöllisyyden nostattamisen. Toivottiin lisää huoltajien välistä yhteistyötä sekä mahdollisimman monen osallistumista yhteisiin tapahtumiin ja aktiviteetteihin. Yhteydenpitoon liittyen kaksi huoltajaa nosti esiin WhatsApp-viestipalvelun. Marian Tarha Oy:n muutamassa ryhmässä kyseinen palvelu on jo käytössä ja loppuihin se on lähiaikoina tulossa. Toisella vastaajista palvelu oli jo käytössä ja hän kirjoitti sen olevan erittäin toimiva, sillä sen ansiosta huoltajat ovat tietoisia tapahtumista ja lasten hoitopäivien sisällöstä. Toinen vastaaja uskoo tulevan WhatsApp-ryhmän olevan hyvä.

Varsinaisia toiveita ja ideoita tuli melko niukasti. Yksi huoltaja toi esille, että kaikki sujuu nyt hyvin ja hänen olevan erittäin tyytyväinen omaan osallisuuteensa ja lapsen hoitoon Marian Tarha Oy:ssä. Toinen vastaaja toi esille innostamisen ja yhteisöllisyyden ja mainitsee, että nämä ovat toteutuneet jo hienosti, mutta näihin kannattaa jatkossakin panostaa. Hän mainitsee myös, että

kiva tekeminen houkuttelee mukaan uusia huoltajia, kun he näkevät, että porukassa on mukava tunnelma.

6.6 Toimenpide-ehdotukset tilaajalle

Aiempaan teorian tietoon verrattuna ei kyselyn tuloksista tullut ilmi mitään kovin yllättävää tai täysin uutta. Tämä kertonee huoltajien olevan varsin tyytyväisiä osallisuuteensa Marian Tarha Oy:ssä ja henkilöstön osanneen tarjota heille monipuolisia ja tarpeellisia osallisuuden muotoja riittävästi. On hyvä, että laadun kehittämistyössä kiinnitetään säännöllisesti huomiota myös osallisuuteen, sillä kaikki kyselyyn vastanneista huoltajista kokivat osallisuuden tärkeäksi tai edes osittain tärkeäksi.

Vaikka kehittämisideoita ei huoltajilta juurikaan noussut, voi asioita aina pyrkiä parantamaan. Pidemmän aikavälin kehittämis ehdotuksena voidaan ajatella, että henkilöstö ja huoltajat jatkaisivat sinnikkäästi pohdintaa, ideointia ja kokeilua uusista keinoista, joilla saataisiin perheet vielä aktiivisemmin mukaan. On hyvä, että Marian Tarha Oy:ssä tiedottaminen huoltajien osallisuudenkin tukemiseksi on ratkaistu nykyaikaisin keinoin sähköisillä viestintävälineillä. Tätä on hyvä toteuttaa aktiivisesti yrityksen jokaisessa yksikössä sekä pyrkiä pysymään sähköisen viestinnän kehityksessä jatkossakin mukana.

Tehdyn kyselyn pohjalta nousi esiin huoltajien kokemus heidän kiireestään ja se, että heillä ei välttämättä ole voimavaroja lähteä iltaisin vapaa-ajalla tapahtuviin tilaisuuksiin, esimerkiksi osallistua vanhempaintoimikuntaan. Tämän vuoksi olisi hyvä tarjota osallisuuden keinoiksi myös kotona toteutettavia tehtäviä, jotka kyselystä nousivat esille. Kiireistä huolimatta huoltajat kuitenkin pitivät siitä, että järjestetään esimerkiksi juhlia. Marian Tarha Oy:ssä joulun ja kevätjuhlat toteutetaan vaihtelevasti eli välillä hyvin perinteisesti ja välillä toiminnallisesti esimerkiksi ulkona. Tällaista vaihtelevuutta huoltajat toivovat jatkossakin. Myös isän- ja äitienpäivien aamupalaperinteiden jatkamista toivottiin.

Tämän opinnäytetyön pohjalta voidaan ajatella, että kilpailukykyisissä varhaiskasvatusyksiköissä ja -yrityksissä henkilöstön kannattaa panostaa siihen, että heillä on aikaa kuunnella huoltajia tuonti- ja hakutilanteissa ja että yksikössä

tarjotaan erilaisia osallisuuden muotoja. Se, että varhaiskasvatuksen yksiköissä tarjottaisiin vanhempaintoimikunnan ja laatutyöryhmän kaltaista toimintaa, mahdollistaa huoltajien osallisuuden hyvin konkreettisesti. Voi olla, että vanhempaintoimikunnan myötä Marian Tarha Oy:ssä on tarjolla enemmän tapahtumia ja retkiä verrattuna johonkin sellaiseen päiväkotiin, jossa tällaista toimintaa ei ole. Erilaiset päiväkotipäivän ulkopuolella järjestetyt tapahtumat antavat loistavan mahdollisuuden myös siihen, että huoltajat voivat tutustua toisiinsa ja verkostoitua.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkasteltaessa kyselyn vastausprosenttia ei selviä montako prosenttia perheistä osallistui kyselyyn. Oletettavasti monessa perheessä vastuu jakaantuu niin, että toinen huoltajista on päiväkodin kanssa viestimisessä aktiivisempi. Kysely lähetettiin 80 huoltajalle ja heistä 28 vastasi siihen. Joistakin perheistä huoltajat olivat antaneet päiväkodille toisen huoltajan sähköpostiosoitteen ja joistakin molempien huoltajien. Kysely lähetettiin kaikkiin annettuihin sähköpostiosoitteisiin, joten on mahdollista, että huoltajat ovat voineet täyttää kyselyä yhdessä tai sitten molemmat ovat vastanneet kyselyyn erikseen. Jos kyselyyn osallistuneet 28 vastaajaa ovat olleet eri perheistä, olisi kyselyn osallistumisprosentti tällöin 49% kaikista Marian Tarha Oy:n perheistä. Tämän perhekohtaisen tiedon puuttuessa voidaan osallistumisprosentin ajatella olevan ainakin tyydyttävä, ottaen huomioon kyselyn joulukuinen ajankohta, mikä on Hirsjärven ym. (2009, 204) mukaan kaikkein huonoin. Osallistumismotivaatiota on voinut olla edesauttamassa se, että kyselyn avulla on pyrkimys tuottaa hyötyä asiakasperheelle itselleen.

Jokainen vastaaja vastasi kaikkiin määrällisiin kysymyksiin, joten tilastollisin menetelmin tarkasteltavista vastauksista saadaan virhemarginaalista huolimatta melko kattava kuva. Likertin asteikko on Vehkalahden (2014) mukaan yleisin järjestelyasteikko ja monet asennemittaukset kyselytutkimuksissa tehdään juuri järjestelyasteikoiden avulla. Ristiriitaa Vehkalahden mukaan tulosten analysoinnissa aiheuttaa kuitenkin vaihtoehto ”en osaa sanoa”, koska syitä sen valitsemiseen voi olla useita. Kyseistä vastausvaihtoehtoa ei kuitenkaan kukaan käyttänyt tähän opinnäytetyön kyselyyn vastatessaan ja tällainen vaihtoehto oli vain ensimmäisessä kysymyksessä.

THL:n (2017) mukaan sosioekonomiset erot näkyvät osallistumisessa ja koulutuksella sekä ammattiasemalla voi olla merkittävä aktiivista osallistumista selittävä tekijä. Voikin pohtia, onko sosioekonomisella taustalla merkitystä myös tämän opinnäytetyökyselyn vastausprosenttiin ja siihen, että osallisuus koetaan huoltajien keskuudessa pääsääntöisesti tärkeänä. Marian Tarha sijaitsee alueella, jossa se on ainoa varhaiskasvatuspalveluja tarjoava yritys, joten huoltajia voi olla kaikista taustoista. Kyselyssä ei kysytty tietoja huoltajan taustoista, joten tähän pohdintaan ei saada vastausta.

Osallisuuden vain osittain tärkeäksi koki 25 % vastaajista, sen sijaan, että olisi kokenut olevansa täysin samaa mieltä osallisuuden tärkeydestä. Voidaan pohdita mistä tämä johtuu; onko osallisuus terminä riittävän tuttu. Olisiko osallisuuden termiä kyselyn alkutekstissä pitänyt avata kattavammin. Pitivätkö kyselyyn osallistumattomat osallisuuttaan tärkeänä? Voihan olla niin, että luottamus henkilökuntaan on niin suurta, että huoltajat eivät koe omaa osallisuuttaan niin tärkeäksi kuin suurin osa vastaajista. Tämän näkökulman olikin yksi huoltajista tuonut esiin kyselyn viimeisessä kohdassa:

Koen tärkeämpänä, että lapsi viihtyy hoidossa, kuin että itse olisin päättämässä asioista. Luotan ammattilaisiin enemmän hoidon suunnittelussa. Olen erittäin tyytyväinen lapseni hoitoon ja omaan osallisuuteen sen suhteen.

Vaikka tarjotut keinot huoltajien osallisuuden tukemiseksi Marian Tarha Oy:ssä ovat varsin monipuolisia, osoittautuivat suosituimmiksi osallisuuden keinoiksi hyvin perinteiset VASU-keskustelut, vanhempainillat ja päivittäiset kohtaamiset lapsen tulo- ja hakutilanteissa. Myös selvityksessä varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista (Puroila & Kinnunen 2017, 55) huoltajat pitivät tärkeimpinä mielipiteiden ja näkemysten selvittämisen tapoina VASU-keskusteluita, päivittäisiä kohtaamisia ja vanhempainiltoja.

Tästä opinnäytetyöstä saadut vastaukset mieluisimmista toimintaan osallistumisen keinoista mukailevat yhdysvaltalaisen päiväkodin lasten huoltajien vastauksia. Reinhardt (2016, 10) kysyi 21 päiväkotiperheeltä, miten huoltajat haluaisivat jatkossa osallistua enemmän lastensa päiväkotielämään. Samalla

lailla Marian Tarhan kyselyn vastausten kanssa, vastaukset jakaantuivat yhteisiin tapahtumiin ja kotona oman lapsen kanssa tehtäviin asioihin. Suosituimpia yhteisöllisen osallistumisen muotoja Reinhardtin saamista vastauksissa olivat vapaaehtoiseksi ilmoittautuminen, koulukomiteassa toimiminen ja varainhankintaan osallistuminen. Reinhardtin tutkimuksessa kävi ilmi, että huoltajien osallisuuden edut ovat hyvin tunnustettuja, mutta heidän saamisensa osallistumaan on osoittautunut haastavaksi ja jopa vähentynyt viime vuosina. Niinpä hänen tutkimuksessaan panostettiin erilaisiin strategioihin, jotka auttoivat lisäämään sitoutumista. Toimintoja ja ideoita lähetettiin kotiin keskustelun luomiseksi huoltajan ja lapsen välille sekä tiiviillä viestinnällä tehtiin kodin ja päiväkodin yhteyttä vahvaksi. Huoltajat kokivatkin hyvänä tällaiset kotona tehtävät osallistumisen muodot. He esimerkiksi lukivat yhdessä lapsen kanssa ja valmistelivat jotakin materiaalia päiväkotia varten.

Vaikka edellä mainitussa yhdysvaltalais tutkimuksessa huoltajien osallisuutta tarkasteltiin enemmänkin lapsen oppimistuloksia parantavana tekijänä ja pienellä otannalla, voitaneen kuitenkin tehdä joitakin johtopäätöksiä. Olkoon kulttuurinen lähtökohta mikä tahansa, niin kaikki lapset nauttivat ja kukoistavat siitä, kun he saavat huoltajiltaan positiivista huomiota. Huoltajien osallisuus on varmasti hyvästä ja sen toteuttamiseen on järkevää tarjota monenlaisia keinoja, jotta mahdollisimman moni pääsisi enemmän osalliseksi lapsensa elämään. Kyselyssä kiinnostusta herättäneet kotona ja lomilla tehtävät pienet tehtävät lisäävät mitä todennäköisemmin lasten ja huoltajien välistä vuorovaikutusta ja tukevat vanhemmuutta. Näin lapsi voi kokea olevansa tärkeä, vanhemmuus tai huoltajuus voi vahvistua ja perheet saavat ideoita mukavaan yhteiseen tekemiseen ja esimerkiksi kimmokkeen ulkoiluun.

Huoltajien ottaessa kantaa siihen, minkä verran he jatkossa haluavat osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin vastasi suurin osa haluavansa osallistua pääasiassa saman verran kuin nykyisin. Voidaan pohtia syytä, miksi eräs vastaaja oli saanut osallistua toiminnan toteutukseen mielestään liian vähän. Onko kysymyksessä ollut kyselyn 11 avoimessa kysymyksessä esille tullut ajan puute, väärä ajankohta vai johtuuko tämä jostain muusta, mikä ei tule ilmi kyselyssä. Samoin toiminnan arviointiin yksi huoltaja koki saaneensa osallistua liian vähän. Jos tutkimus olisi suoritettu haastattelemalla, olisi tähän mahdollisesti saatu vastaus. Kyselyissä kysymysten määrä

on kuitenkin perusteltua pitää vähäisenä, jotta vastaajien vastausmotivaatio ei kovasti laskisi. Kyselyllä saatiin kuitenkin nyt useamman perheen ääni kuuluviin, kuin jos olisi tehty haastattelututkimus. Voi pohtia onko kysely voinut herätellä ja motivoida huoltajien osallisuuden kokemusta, sillä kolme vastaajista haluaa jatkossa osallistua toiminnan suunnitteluun enemmän ja kaksi toiminnan toteutukseen enemmän, lisäksi yksi vastaajista haluaa osallistua jatkossa toiminnan arviointiin enemmän.

Reinhardtin (2016, 10) tutkimuksessa kysyttäessä esteitä huoltajien osallisuuden päiväkodissa, 19 vastaajasta kahdeksan ilmoitti esteeksi sen, että perheessä on muita lapsia ja kuusi puolestaan toi esiin ajanpuutteen. Tämän opinnäytetyön kyselyynkin vastanneista useampi toi esiin ajanpuutteen tai kiireen ja eräs vastaaja työn sekä sen, että perheessä on useampia lapsia. Tähän ratkaisua pohtiessa mietittiin, että päiväkodeissa järjestettävien tilaisuuksien on hyvä olla sellaisia, että koko perheen voi ottaa mukaan. Jos päiväkodilla on vain aikuisille tarkoitettujen tilaisuuksia, kannattaa miettiä niin sanotun lapsiparkin järjestämistä osallisuusasteen nostamiseksi. Kysyttäessä näitä seikkoja tapahtumien järjestämisestä Marian Tarha Oy:n toimitusjohtaja Vapalahti (2017) kertoikin, että huoltajien osallistuminen vanhempainiltoihin pyritään mahdollistamaan. Vanhempainiltojen ajaksi järjestetään lapsille hoito. Vanhempainillan ollessa Leiritien päiväkodin yksikössä, on lastenhoito järjestetty Marinkujan yksikössä ja vastaavasti toisinpäin. Vanhempaintoimikunnan kokouksiin on puolestaan mahdollista ottaa omat lapset mukaan. He voivat kokoontumisten ajan leikkiä päiväkodin tiloissa.

Osallisuuden vapaaehtoisuus näyttää tulosten perusteella toteutuneen. Missään kyselyn vaiheessa ei tullut ilmi, että huoltajat kokisivat saaneensa osallistua liikaa toiminnan suunnitteluun, toteutukseen tai arviointiin. Tästä voisi vetää johtopäätöksen, että kukaan ei tuonut ilmi liiallista kuormittumistaan. Yksi huoltaja toi esille, että toiset ovat aktiivisesti mukana kehittämisessä ja se on hyvä, koska itseltä ei löydy siihen resursseja. Kukaan ei tuonut ilmi, että epätasainen osallistumisaktiivisuus aiheuttaisi negatiivisia tunteita. Kukaan vastaajista ei myöskään tuonut esiin, että osallisuuden esteitä olisi esimerkiksi tiedotuksen hitaus tai se, että huoltajat eivät tietäisi osallisuuden keinoista. Yksi huoltaja toi esille toiveen, että mahdollisimman moni osallistuisi.

Yksi puolestaan kirjoitti, että toivoisi vanhempien välillä olevan lisää yhteistyötä. Vaikka huoltajat toivat esille yhteistyön ja osallistumisinnokkuuden lisäämisen tarpeen, ei heiltä noussut esille mitään uusia keinoja tai sellaisia ideoita, mitä Marian Tarhassa ei olisi jo kokeiltu.

Varhaiskasvatushenkilöstö edustaa yhteissuunnittelussa ammatillista näkökulmaa. Siihen kuuluvat varhaiskasvatukselle asetettujen yhteiskunnallisten tehtävien valottaminen sekä realistisen kuvan antaminen siitä, millaiset mahdollisuudet ryhmämuotoisessa varhaiskasvatustoiminnassa on painottaa perheiden yksilöllisiä toiveita. Vaikka yksittäisten lasten tarpeet koetaan varhaiskasvatuksessa keskeisiksi, on toiminnassa aina otettava huomioon myös ryhmän toimintamahdollisuudet ja lapsiryhmän kokonaisuus. Ammatillaisen tehtävänä on vastata siitä, kuinka yhdessä asetetut tavoitteet voivat toteutua. Henkilöstöltä vaaditaan sitoutumista siihen, että huoltajille annetut lupaukset myös toteutetaan arjen toiminnassa. Kun huoltajat saavat positiivisia kokemuksia arjessa siitä, että heitä aidosti kuunnellaan ja heidän näkemyksiään arvostetaan, syntyy luottamus ja samalla huoltajille vahvistuu vanhemmuuden merkitykselliseksi kokeminen. Erityisesti alle kolmivuotiaiden lasten ryhmissä osallistuminen on monille tuoreille vanhemmille varsin uusi asia ja henkilöstön tehtävä onkin rohkaista huoltajia vaikuttamaan lapsensa kasvatukseen myös päiväkotiympäristössä. (Karila 2001, 281.) Tähän aiheeseen liittyen kyselystä voisi nostaa huoltajan toteamuksen:

Jos lasten ja vanhempien toiveita kysytään päiväkodin toiminnasta/ohjelmasta, on tärkeää, että niitä myös toteutetaan.

Huoltajien osallisuus on olennainen osa kasvatusyhteistyötä ja sitä on hyvä tutkia ja kehittää. Kasvatusyhteistyöllä on kaksi osapuolta ja siksi on tärkeää selvittää ja huomioida myös huoltajien näkemykset yhteistyön onnistumisesta. Jos huoltajilta ei tule spontaania palautetta, voidaan sitä pyytää heiltä kirjallisena tai sanallisena. Yhteistyön arvioinnissa kannattaa ottaa huomioon, että huoltajat sekä heidän yhteistyötarpeensa ovat erilaisia. Huoltajille kannattaa esittää avoimia kysymyksiä, jolloin heidän omat kokemuksensa ja uudenlaiset ajatuksensa tulevat mahdollisimman hyvin esiin. Jos lapsen asioiden käsittely ei edellytä tiivistä yhteistyötä, tulee kunnioittaa huoltajien oikeutta toimia yh-

teistyössä omalla tavallaan. Jotkut huoltajat toivovat jatkuvaa säännöllistä yhteistyötä ja toiset osoittavat selvästi vähäisemmän yhteistyön riittävän heille. Yhteistyössä voi olla myös erilaisia vaiheita lapsen varhaiskasvatuksen polkuun liittyen. On tutustumisen, aloittamisen, toiminnan ja päättämisen vaiheet. Tavoitteet yhteistyölle voivat muuttua näissä eri vaiheissa ja se on hyvä huomioida yhteistyön arvioinnissakin. Jos perhe niin toivoo, on kasvattajan kuitenkin oltava valmis lisäämään yhteistyötä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 115.)

8 POHDINTA

Yksikkötasolla olennaista huoltajien osallisuuden mahdollistamisessa on varmasti henkilökunnan asenne, hyvä vuorovaikutus sekä avoin ja riittävä tiedotus. Osallisuutta tukee jo se, kun huoltajien omaehtoiselle ja oma-aloitteiselle tekemiselle ja puhumiselle annetaan tilaa (Kaskela & Kekkonen 2006, 26).

Haasteena voi edelleen nähdä sen, miten kaikki huoltajat saataisiin mukaan. Miten saada juuri ehkä niiden eniten tukea tarvitsevien asiakkaiden ääni kuuluviin, jos heitä on jostain syystä haastavaa houkutella vanhempainiltoihin ja tapahtumiin tai vastaamaan kyselyihin.

Vaikka osallisuus on Marian Tarha Oy:ssä jo kenties keskivertoa suomalaista varhaiskasvatustyksikköä paremmalla tasolla, voi sitä aina yrittää kehittää. Tiilajalle tämä työ tuottaa tietoa, että huoltajien osallisuus toteutuu heillä hyvin, mutta toki uusia ideoita on mahdollista aina poimia. Opinnäytetyö voi saada myös yhteiskunnallisesti varhaiskasvatustyksiköt tarkastelemaan osallisuuden toteutumista ja sen tukemista omissa yksiköissä. Henkilöstö voi pohtia, miten he pystyisivät parhaiten tukemaan huoltajien osallisuutta ja saada tästä opinnäytetyöstä mahdollisesti uusia näkökulmia ja ainakin vahvistusta jo tehdylle osallistamistyölle. Ennen kaikkea tärkeä osa huoltajien osallisuuden tukemista on vuorovaikutus. Keskustelut tuomis- ja hakutilanteissa voivat olla joissakin tapauksissa huoltajille lähes ainoa tapa osallistua ja vaikuttaa. Tämä muistuttaa siitä, että hyvään vuorovaikutukseen tulisi jokaisen varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvan kiinnittää huomiota.

Vaikka laadullisesta tai määrällisesti suppeasta tutkimusaineistosta ei voi tehdä yleistettäviä päätelmiä, voi tämä opinnäytetyö toimia kuitenkin ajatuksia herättävänä. Voidaan pohtia, onko Marian Tarha Oy toimintakulttuuriltaan,

vanhempainyhdistyksineen ja laatutyöryhmineen, kenties omaksunut hyviä puolia yhdysvaltalaisesta kulttuurista huoltajien osallistamisessa ja olisiko niistä hyvä ottaa mallia Suomessa yleisemminkin. Nähtäväksi jää, miten sote-uudistus vaikuttaa varhaiskasvatuksen kehittämiseen kunnissa, kun iso osa muita palveluita siirtyy maakunnan järjestämisvastuulle. Luoko yksityisten varhaiskasvatusyritysten ennustettu lisääntyminen myös uudenlaisia laadun- ja palvelunkehittämispaineita julkisen sektorin varhaiskasvatusyksiköihin? Miten syntyvyyden lasku (Lassheikki 2017) tulee vaikuttamaan varhaiskasvatussektorin kehittämiseen? Mielenkiintoista on seurata, mitä valtakunnallisella tasolla tulee tapahtumaan ja minkälaisia asioita esimerkiksi opetushallituksen koordinoima varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto tulee nostamaan esiin käsitellessään tulevana keväänä tarkemmin lasten ja huoltajien osallisuutta.

Varhaiskasvatuksessa tapahtuvissa muutoksissa on tärkeää pysyä mukana ja pyrkiä vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Esimerkiksi monikulttuurisuus on useissa paikoissa haaste. Kuten Karila ym. (2017, 74) toteavat, lisääntynyt monikulttuurisuus tuo haasteita henkilöstön osaamiseen kasvatustuotoksissa ja osallisuuden toteutumisessa. Kumppanuuslähtöinen, huoltajien osallisuutta painottava työskentely erilaisten perheiden kanssa vaatii henkilöstöltä hyvää kulttuurista lukutaitoa, teoksessa todetaan. Tässä opinnäytetyössä kulttuuriset seikat eivät tulleet vastauksissa esiin. Yleisesti voisi olettaa, että esimerkiksi yhteisen kielen puuttuminen luo haasteita huoltajien osallisuudelle ja vaikkapa uskallukseen lähteä mukaan yhteisiin tapahtumiin.

Tätä pohtii esimerkiksi Malinen (2016, 58) naapurikaupungissa Kotkassa tekevänsä opinnäytetyössä, jossa hän innosti lasten huoltajia monikulttuuriseen tapahtumaan päiväkodissa. Malisen tutkimuspäiväkodissa puolet lapsista tuli monikulttuurisesta perheestä ja niistä puolet oli venäläistaustaisia. Huomioitavaa on, että yksikään venäläistaustaisista perheistä ei osallistunut tapahtuman suunnitteluun tai toteuttamiseen. Malinen pohtiikin venäläiskulttuuriin perehtyneenä, että hänen olisi ehkä kannattanut käyttää tulkin apua, jotta olisi saanut vältettyä perheiden ymmärtämättömyyden toiminnan luonteesta ja mahdolliset kulttuuriin pohjautuvat epäilyt instituuttia kohtaan.

Myös Reinhardt Minnesotasta (2016, 6) toteaa, että useiden lähteiden mukaan huoltajien osallisuuden esteinä päiväkodissa ovat kulttuuriset eroavaisuudet sekä se, ettei puhuta äidinkielenä valtaväestön käyttämää kieltä. Pohtiessa, olisiko tässä opinnäytetyössä ollut syytä kääntää ainakin kyselyn saatetexti englanninkielellä, tultiin päätelmään, etteivät kulttuurihaasteet olleet kovin merkittäviä. Marian Tarhassa lasten perheistä noin 10 % on monikulttuurisia, joten tällä ei liene ollut suurta vaikutusta vastausten määrään tai laatuun.

Taitava varhaiskasvatuksen ammattilainen toki ymmärtää, että lapsi on osa perhettään, eikä häntä ole loogista tarkastella irrallisena olentona omasta lähiyhteisöstään ja kulttuuristaan. Haminan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatussuunnitelma 2017) todetaan, että henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Avoin, ammatillinen ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkemysiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhe-suhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Panostamalla huoltajien osallisuuteen lisätään heidän kiinnostustaan lastensa asioista ja vahvistetaan vanhemmuutta tai huoltajuutta. Tällöin lisätään lasten hyvinvointia ja sitä kautta myös esimerkiksi oppimista. Varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomin osaaminen painottuu laajan pedagogisen ja kasvatuksellisen osaamisen lisäksi juuri lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen, eriarvoisuuden ehkäisyyn, sosiaalisten taitojen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen sekä monikulttuurisuuden kysymyksiin (Talentia 2017). Tämä puoltaa ajatusta sosionomipohjaisten lastentarhanopettajien osaamisesta ja tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksessa jatkossakin.

Opinnäytetyöprosessista sinänsä tämän opinnäytetyön tekijät saavat varmasti hyötyä omaan ammatilliseen osaamiseensa sekä lapsiperheiden parissa työskentelyyn, kuin myös laajemminkin asiakaspalautteen hyödyntämiseen ja osallisuuden teemoihin ihan kaikenikäisten kanssa. Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja tekeminen oli mielekästä myös sen ajankohtaisuuden vuoksi. Varhaiskasvatuksen perusteiden muutokset haastoivat pysymään ajan

tasalla varhaiskasvatuksen uudistuksista ja siitä mitä varhaiskasvatusyksiköissä konkreettisesti tapahtuu. Uusi varhaiskasvatuslaki toi mukanaan muutoksia sekä uudistuneita käsitteitä, jotka toivat tekemiseen pientä lisähaastetta. Esimerkiksi nykyisin käytettävän varhaiskasvatuksen sijasta, käytettiin ennen sanaa päivähoito. Kasvatuskumppanuus käsitteen sijasta puolestaan puhutaan nykyisin huoltajien kanssa tehtävästä kasvatusyhteistyöstä.

Jatkotutkimusideaa ajatellen olisi mielenkiintoista nähdä, kuinka paljon päiväkodin vanhempaintoimikunta ja laatutyöryhmä vaikuttavat huoltajien kokemukseen osallisuudesta. Huoltajien osallisuutta voisi tutkia laajemmin ottamalla eri paikkakunnilta useampia varhaiskasvatuksen yksiköitä, joissa toisissa toimisi vanhempaintoimikunta ja toisissa ei. Mielenkiintoista olisi myös tutkia onko huoltajien osallisuuden kokemuksessa eroja niin sanotun tavallisen päiväkodin ja vuoropäiväkodin välillä. Erityistä tukea tarvitsevat lapset sekä maahanmuuttajat olisivat asiakasryhminä sellaiset, joiden osallisuuden kokemusta voisi olla myös mielenkiintoista tutkia. Marian Tarha Oy:ssä voisi seuraavaksi tutkia lasten kokemuksia omasta osallisuudestaan.

LÄHTEET

Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinon, J., Pekuri, H., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 11.1.2017].

Edu.fi. 2013. Yhteisöllisyys. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ ja_ oppilaskuntatoiminta/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ ja_ oppilaskuntatoiminta/osallisuus/yhteisollisyys [viitattu 10.1.2018].

Halttunen-Sommardahl, R. s.a. Osallistavia menetelmiä ja rakenteita sosiaaliviraston työssä. Opas sosiaaliviraston työntekijöille. Helsingin kaupunki. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://hyrrat.metropolia.fi/wp-content/uploads/2014/10/Halttunen-Sommardahl-R.-2008-Osallistavia-menetelmi%C3%A4-ja-rakenteita.pdf> [viitattu 8.1.2018].

Heinonen, O. Ikonen, A-K. Kaivosoja, M & Reina, T. 2018. Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi - Selvitys lapsi- ja nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristössä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 8/2017. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160555> [viitattu 13.2.2018].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.–16. painos. Helsinki: Tammi.

Hänninen, S. & Valli, S. 1986. Suomen lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Innostaja.net-aineisto s.a. Opintokeskus Kansalaisfoorumi. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.innostaja.net/sivu.php?artikkeli_id=1 [viitattu 12.1.2018].

Jelli-järjestötietopalvelu. 2017. Osallisuus-sanastoa. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/osallisuus/osallisuus-aineistoa/osallisuus-sanastoa/ [viitattu 10.1.2018].

Järvinen, M. Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja.

Kalmari, H. 2018. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) hankepäällikkö. Sähköpostiviesti 22.1.2018. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Karila, K. 2001. Moniammatillisuus ja päiväkotitoiminnan suunnittelun perusteita. Teoksessa Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Sireni-Tiusanen, H. (toim.) Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. 1.painos. Helsinki: WSOY, 271-286.

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus -tilannekatsaus toukokuu 2016. PDF-tiedosto. Saatavissa: http://oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf [viitattu 30.11.2017].

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017: 30. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf> [viitattu 8.1.2018].

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Kaskela, M. & Krongvist, E. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Toinen, uudistettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakesin raportteja 22 / 2008. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1> [viitattu 11.2.2018].

Laine, A. 2017. Yksityiset päiväkodit valtaavat alaa, kaikki eivät riemuitse kehityksestä – "Peruspalvelut tulisi järjestää niiden itsensä vuoksi, ei siksi että tehdään rahaa". WWW-dokumentti. Päivitetty 24.10.2017. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9890846> [viitattu 11.1.2018].

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.

Lassheikki, P. 2017. Tutkijat eivät olleet uskoa lukuja – lapsia syntynyt alkuvuonna ennätysvähän. Yle-uutiset. Päivitetty 7.7.2017. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9707111> [viitattu 24.1.2018].

Lehtinen, J. & Selkee, J. 2016. Kuntaliitto. Varhaiskasvatuskyselyraportti II: hallinto, kuntalisät, palveluseteli. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/varhaiskasvatuskysely2016%20II%20raportti_3.pdf [viitattu 11.1.2018].

Leinonen, J. 2014. Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Heikka, J. ym. (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry, 16-40.

Loisto – Varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto s.a. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/kehittamishankkeet/varhaiskasvatuksen_kehittamiskeskusto [viitattu 9.1.2018].

Malinen, N. 2016. Vanhempien innostaminen monikulttuuriseen tapaamiseen päiväkodissa. Osallisuuden sosiaalinen toimintamalli. KYAMK. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117026/nina_malinen.pdf?sequence=1 [viitattu 10.1.2018].

Marian Tarha Oy s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.marian-tarha.fi/> [viitattu 27.11.2017].

Nieminen, M. 2017. Uusi työryhmä selvittää sote-uudistuksen vaikutukset lasten ja nuorten palveluihin. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kunta-lehti.fi/uutiset/opetus-ja-kulttuuri/uusi-tyoryhma-selvittaa-sote-uudistuksen-vaikutukset-lasten-ja-nuorten-palveluihin/> [viitattu 24.1.2018].

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyan%C3%A4nen2013.pdf> [viitattu 25.11.2017].

Opetusalan ammattijärjestö. 2017. Varhaiskasvatuslaki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki> [viitattu 25.11.2017].

Opetushallitus. 2017a. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus [viitattu 25.11.2017].

Opetushallitus. 2017b. Varhaiskasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus [viitattu 25.11.2017].

Opetushallitus. 2017c. VASU2017 – varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus [viitattu 25.11.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://minedu.fi/varhaiskasvatuslait> [viitattu 15.1.2018].

Opintopolku. 2016. Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tekstikappale/1291596> [viitattu 29.12.2017].

Poikola, A. J. 2010. Osallistaa vai mahdollistaa. Nettiajan kansalaisyhteiskunta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mahdollista.fi/2010/12/15/osallistaa-vai-mahdollistaa/> [viitattu 12.1.2018].

Puroila, A. & Kinnunen, S. 2017. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/78_Loppuraportti+Vaka-Vai+051217.docx.pdf/e1b46018-e928-476d-8569-f89bba427cbd?version=1.0 [viitattu 9.1.2018].

Reinhardt, M. 2016. Parent Involvement in Kindergarten. Saint Catherine University. Masters of Arts in Education Action Research Papers. Paper 130. saatavissa: <http://sophia.stkate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1133&context=maed> [viitattu 10.1.2018].

Repo, L. 2017. Varhaiskasvatuksen arvioinnin lähtökohtia. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Helsinki. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://karvi.fi/app/uploads/2017/03/Vakan_arviointi_tyopaja-alustus_030217.pdf [viitattu 31.12.2017].

STM. 2017. Sivistys- ja sote-palvelut lapsi- ja perhelähtöisiksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410845/sivistys-ja-sote-palvelut-lapsi-ja-perhelahtoisiksi [viitattu 24.1.2018].

Suomen vanhempainliitto s.a. Vanhempaintoiminta. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.vanhempainliitto.fi/vanhempaintoiminta/yhdistyksen_perustaminen [viitattu 14.1.2018].

Talentia. 2017. Sosionomitaustaiset lastentarhanopettajat ovat päteviä varhaiskasvatuksen opettajia. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/10/Talentian-kannanotto-varhaiskasvatuksen-tiekarttaan-14.9.2017.pdf> [viitattu 15.1.2018].

Talouselämä. 2016. Yksityiset päiväkodit lähtivät liitoon. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.talouselama.fi/uutiset/yksityiset-paivakodit-lahtivat-liitoon/29aa68bd-87d9-3ca6-8b76-0f4e752bee57> [viitattu 11.1.2018].

THL. 2017. Osallisuus. WWW-dokumentti. 24.4.2017. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> [viitattu 11.1.2017].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Tutkimustieteellinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimustieteellisen neuvottelukunnan ohje. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 30.11.2017].

Ukkonen-Mikkola, T. 2017. Varhaiskasvatuksen arviointi ja vasu. Aluehallintovirasto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.avi.fi/documents/10191/7262160/Varhaiskasvatuksen+arviointi+ja+vasu/0663828a-7b62-41b0-b737-20b548fe2abc> [viitattu 30.12.2017].

Vapalahti, M. 2017. Toimitusjohtaja. Haastattelu 4.12.2017. Marian Tarha Oy.

Varhaiskasvatuksen kehittämisverkosto LOISTO s.a. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: file:///C:/Users/Käyttaja/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/QJIDRQ4W/186670_kartta_loisto_paikkakunnat_25.9.2017_netti.pdf [viitattu 15.1.2018].

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.

Varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Haminan lasten ja nuorten lautakunta 31.5.2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hamina.fi/folders/Files/Asukkaat/Perusturva/Lapsiperhepalvelut/VASU%202017.pdf> [viitattu 27.11.2017].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 14.1.2018].

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vilkkä, H. 2009. Tutki ja kehitä. 1.-3. painos. Helsinki: Tammi.

Välimäki, A. 1999. Lasten hoitopuu. Lasten päivähoitojärjestelmä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla. 1. painos. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Webropol. 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://webropol.fi/> [viitattu 8.1.2018].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Varhaiskasvatussuunnitelman eri tasot. Kuvakaappaus Loisto materiaalista. Opetushallitus 2017. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/186503_Loisto_materiaali.pdf [viitattu 1.3.2018].

Kuva 2. Huoltajien kokemukset osallistumisensa määrästä toiminnan suunnittelussa

Kuva 3. Huoltajien kokemukset mieluisimmista suunnitteluun osallistumisen keinoista.

Kuva 4. Mieluisimmat keinot osallistua toiminnan arviointiin.

SAATETEKSTI

Päiväkodin syyskausi alkaa olla loppuillaan ja pian on aika suunnitella tulevaa 😊

Toivoisimme, että vastaatte lyhyeen kyselyyn lapsenne päiväkodin toiminnan kehittämiseksi. Samalla voitte osallistua arvontaan, jossa arvotaan kolme palkintoa: kaksi taikahiekkapakkausta ja yhdet Oppi ja ilopuuhakortit.

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja teemme kyselyn opinnäytetyönämme. Kyselyssä selvitämme Teidän eli huoltajien kokemuksia osallisuudesta Marian Tarha Oy:ssä.

Osallisuus tukee lapsen huoltajien ja päiväkodin yhteistyötä ja sitä kautta lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatusturva laki määrittää, että **lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin** yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.

Opetushallitus määräsi uusista varhaiskasvatuksen perusteista 18.10.2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittavat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.8.2017 alkaen.

Marian Tarhassa on perustamisvuodesta lähtien toiminut sekä vanhempaintoimikunta, jonka tarkoitus on mahdollistaa huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, että laatutyöryhmä, jossa huoltajat pääsevät mukaan yrityksen toiminnan arviointiin ja kehittämiseen.

Kyselyyn vastataan anonyymisti, eikä vastauksista pysty tunnistamaan kenenkään henkilöllisyyttä. Vastaukset analysoidaan luottamuksellisesti ja niitä käytetään ainoastaan opinnäytetyön tekemiseen. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietokannassa.

Vastaattehan viimeistään 3.1.2018 kuluessa.

Kiitos ajastanne, leppoisaa joulun aikaa ja hyvää alkavaa vuotta 2018!

Terveisin: sosionomiopiskelijat Aino Lindén, Marjo Auvinen ja Tuija Anttila

KYSELYN KYSYMYKSET

1. Huoltajien osallisuus Marian Tarhassa on mielestäni tärkeää

- ☐ täysin samaa mieltä
- ☐ osittain samaa mieltä
- ☐ en osaa sanoa
- ☐ osittain eri mieltä
- ☐ täysin eri mieltä

2. Olen mielestäni saanut osallistua toiminnan suunnitteluun

- ☐ liikaa
- ☐ sopivasti
- ☐ liian vähän

3. Mitkä ovat mielestäni mieluisimmat keinot osallistua toiminnan suunnitteluun?

- ☐ lapsen VASU-keskustelu (vanhempain vartti)
- ☐ vanhempaintoimikuntaan osallistuminen
- ☐ laatutyöryhmään osallistuminen
- ☐ vanhempainillat
- ☐ joku muu, mikä?

4. Haluan jatkossa osallistua toiminnan suunnitteluun

- ☐ enemmän
- ☐ saman verran
- ☐ vähemmän

5. Eri päiväkodeissa järjestetään huoltajille erilaisia mahdollisuuksia osallistua päiväkodin toimintaan. Niitä voivat olla esimerkiksi: - vanhempaintoimikunnan järjestämät tapahtumat - toimintaan osallistuminen vanhempainilloissa ja juhlissa esim. liikkuen, laulaen tai askarrellen yhdessä - tekemällä yhdessä lapsen kanssa kotiin annettuja pieniä tehtäviä. Miten ja millaiseen toimintaan haluaisit osallistua?

6. Olen mielestäni saanut osallistua toiminnan toteutukseen

- ☐ liikaa
- ☐ sopivasti
- ☐ liian vähän

Liite 2/2

7. Haluan jatkossa osallistua toiminnan toteutukseen

- ☐ enemmän
- ☐ saman verran
- ☐ vähemmän

8. Olen mielestäni saanut osallistua toiminnan arviointiin

- ☐ liikaa
- ☐ sopivasti
- ☐ liian vähän

9. Mitkä ovat mielestäni mieluisimmat keinot osallistua toiminnan arviointiin?

- ☐ laatutyöryhmään osallistuminen
- ☐ suullinen palaute henkilökunnalle
- ☐ palautelaatikko
- ☐ sähköposti
- ☐ WhatsApp
- ☐ laatutyöryhmän laatimat palautekyselyt
- ☐ joku muu, mikä?

10. Haluan jatkossa osallistua toiminnan arviointiin

- ☐ enemmän
- ☐ saman verran
- ☐ vähemmän

11. Jos koet haluavasi osallistua suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin enemmän kuin tällä hetkellä, mitkä asiat koet olevan sen esteenä?

12. Millaisia toiveita tai ideoita Teillä on hooltajien osallisuuden kehittämiseksi Marian Tarhassa?

KIITOSSIVUN KIITOSTEKSTI

Kiitos vastauksistanne! 😊

Osallistuaksenne arvontaan, pyytäkää henkilökunnalta arpalipuke ja jättäkää se täytettynä päiväkodille.

Lomalaiset voivat lähettää oman ryhmän puhelimeen viestin: "kyselyyn vastattu".

TOIMINTAAN OSALLISTUMISEN KEINOT

Pääluokka

Yläluokka

Alaluokka

